Največji slovenski tednik v Zedinjenih državah

Izhaja vsako sredo.

NASLOV uredništva in upravništva:

1951 W. 22nd Place Chicago, Ill.

GLASILO K. S. K. JEDNOTE

DELO — OFFICIAL ORGAN — IZOBRAZBA

OF THE GRAND CARNIOLIAN SLOVENIAN CATHOLIC UNION

The largest Slovenian Weekly in the United States of America.

Issued every Wednesday

OFFICE:

1951 W. 22nd Place Chicago, Ill.

Entered as Second-Class Matter January 18, 1915, at the Post Office at Chicago, Illinois, under the Act of August 24, 1912.

No. 36. Štev. 36. **Chicago, Ill., 13. septembra (September) 1916** **Leto II. Volume II.**

Lokalne vesti.

— Slovenski stariši naše naselbine so kot dosedaj, minuli teden skoro vsi vpisali svoje otroke v razne bližnje katoliške šole. S tem so dokazali, kako visoko cenijo katoliško vzgojo, katero se uceplja mladini edinole v katoliških šolah.

Slovenski poduk krščanskega nauka se bo dajal otrokom tudi v prihodnje vsako soboto popoldne ob 2. uri v slovenski cerkveni dvorani in ob nedeljah pop. ob dveh v cerkvi sv. Štefana.

— Poročali smo že, da bode priredilo Slov. samost. mlad. podp. društvo "Danica" dne 24. sept. t. l. v Narodni dvorani krasno narodno igro "Lepa Vida". Igralci in igralke se pridno vadijo, da nas bodo ta dan iznenadili z gotovo najlepšo gledališko igro, kar smo jih še kedaj videli v Chicagu na slovenskem odru. Glavno ulogo lepe Vide ima v rokah izborna igralka, ameriška Slovenka, gdč. Ema Jurgatova; za ta nastop se je morala naučiti 246 stavkov.

Blagajna se otvori ob 2. uri popoldne, igra pa točno ob pol tretji uri ne oziraje se na število gostov, ali gledalcev. Želeti bi bilo torej, da pride občinstvo vsled reda rano. Več o tej igri prihodnjič v točno ob določenem času v dvoposebnem oglasu.

Društvu 'Danica' bi svetovali, da naj skuša uprizoriti to krasno igro kasneje še v kaki bližnji slovenski naselbini, n. pr. v Jolietu, ali pa v Waukeganu in sicer v korist pomožnega sklada slovenskih ranjencev in revežev v stari domovini.

— Predzadnjo nedeljo prih. meseca, to je dne 22. oktobra t. l. se bo vršila v naši znani sosedni slovenski naselbini, v Jolietu velika slavnost povodom 25. letnice obstoja slovenske fare in cerkve sv. Jožefa. V to svrho se delajo v Jolietu že velike predpriprave; splošna je sodba, da take slovenske slavnosti še ni bilo v Jolietu.

Kakor se nam poroča, je povabil te dni župnik te slovenske cerkve Rev. John Plevnik nad 40 slovenskih društev iz okolice, iz Chicaga, So. Chicaga, Waukegana i. t. d. na to slavnost.

Nas, Chicažane veže dolžnost, da se v častnem številu vdeležimo te redke prireditve; osobito naša številna domača katol. podp. društva. Če že ni mogoče vdeležiti se društvom korporativno srebrnega jubileja jolietske slovenske fare, naj bi bilo vsako društvo ta dan zastopano ondi po svoji deputaciji. Več o tem izpregovorimo zopet svoječasno.

— Dne 8. t. m. je zatvorila v Chicagu zopet neka privatna banka svoja vrata po zgledu šele nedavno bankerotnega Maks Silverja.

Bančna tvrdka John A. Krzywosewski, 1620 W. 18. St., je bila med ondotnimi Poljaki in Rusi že dlje časa na dobrem glasu kot varna? Dne 8. t. m. je pa ta bankir zatvoril vsled prevelike? varnosti vrata svoje banke in zbežal na varno v Grand Rapids, Mich. Sodi se, da je oškodoval do 300 svojih uložnikov za približno $25.000. Sedaj ga bodo pripeljali v Chicago, kjer bo vsled goljufije in tatvine spravljen na varnem v ječi.

— Minuli teden se je vršilo v hotelu Sherman zborovanje zveze pekovskih mojstrov iz države Ill. Vsled visoke cene pšenice, so sklenili ti peki, da bodo podražili ceno kruha na 6, ali 7c. Zaeno se je določilo, naj se uvede samo štruce po 10c za splošno prodajo, ker imajo peki pri manjših štrucah premalo dobička. Državni in zvezni pravnik, nameravata postavnim potom preprečiti povišanje cene kruha, kar pa zelo dvomimo, da se bo izvršilo.

— Dne 9. t. m. dop. se je na zelo čuden način ustrelil na vogalu W. Randolph in N. Dearborn cesti 35letni Arthur E. Hanson iz So. Omahe, Neb., mudivši se v našem mestu.

Označeni dan se je dotičnik ustavil pred policajem na konju, S. A. Bursbijem, ter ga je nekaj vprašal. Med tem mu je pa skrivoma izmaknil iz žepa samokres, iz katerega si je pognal vpričo policaja kroglo v glavo, da je na mestu obležal mrtev. V žepih samomorilca so našli več pisem in par centov drobiža.

— Poljski narodni obrambni odbor v Chicagu se bo te dni obrnil na državni department v Washingtonu, da bi mu dala vlada na razpolago kak parnik, ali nerabno bojno ladjo za prevoz večje količine kondenz. mleka nesrečnim Poljakom v Varšavi. V Varšavi umira namreč na stotine otrok vsled pomanjkanja mleka. Da se bo ta načrt gorinavedenemu odboru posrečil, se bo obrnil za posredovanje še na vodstvo ameriškega "Rdečega križa".

— Dne 9. t. m. so se pojavili v našem mestu zopet 3 novi slučaji otroške paralize; vsi oboleli so dečki izpod 2 leti stari; umrl je pa v Memorial bolnišnici vsled te bolezni 3 letni Warren Martin. Skupaj je sedaj v našem mestu za to boleznijo v bolnišnici 88 otrok. Dr. Robertson, mestni zdravstveni komisar poroča, da je 79 odstotkov teh nesrečnikov dečkov v starosti do 2 let. Vodstvo okrajne bolnišnice je kupilo te dni 6 opic za $126, na katerih bodo delali zdravniki poizkuse v svrho pridobitve seruma proti otroški paralizi.

— Minulo soboto se je vršil v Brandovem parku velik piknik "Nemško-irske zveze". Na tem pikniku so naenkrat sprejeli resolucijo, da naj predsednik Wilson ustavi izvoz živeža in municije zaveznikom v Europo in da naj drastično nastopi proti Angležem, ker nam zadržujejo pošto. Resolucijo se je sprejelo z velikim navdušenjem in se bo isto poslalo prihodnji teden na pristojno mesto.

Novice iz slovenskih naselbin.

X. konvencija J. S. K. J.

Dne 11. t. m. se je pričela v Evelethu, Minn X. konvencija J. S. K. J. Kakor posnemamo iz zadnjega uradnega naznanila te Jednote, bo zastopanih na tej konvenciji 78 krajevnih društev po 67 delegatih in 13 glavnih uradnikih; 17 društev ni poslalo delegatov.

J. S. K. J. je druga najstarejša in tretja največja slovenska podporna organizacija v Ameriki. Dne 30. junija t. l. je štela 5653 članov in 1658 članic; skupno Jed. premoženje je pa znašalo dne 30. junija t. l. $198.445.04. Med številom članstva je tudi mnogo članov in članic spadajočih k naši Jednoti, istotako tudi med številom delegatov. Ta konvencija obeta biti zelo živahna, ker se bo v prvi vrsti razpravljalo, jeli naj bolniška centralizacija še naprej ostane ali ne?

Uredništvo "Glasila K. S. K. Jednote" pošilja tem potom gl. odboru, kakor tudi cenj. delegatom X. konvencije J. S. K. J. iskrene pozdrave ter jim želi mnogo uspeha pri težavnem delu za korist, uspeh in ugled naše sobratske organizacije, — J. S. K. J.

V. konvencija društva sv. Barbare.

Iz Forest City, Pa. se nam poroča, da je V. konvencija dr. sv. Barbare zelo burna vsled česar se bo zaključila šele tekoči teden.

Ker se je pošalo šest delegatov na to konvencijo čez kanadsko mejo so jih ondi oblasti internirale ali pridržale, ker jih kanadska vlada smatra za Avstrijce. Izpustili so samo dva, ki sta imela ameriške državljanske papirje.

Posnemanja vredno.

Dne 27. avgusta je priredila združena slovenska naselbina v Milwaukee, Wis. velik piknik v korist slovenskih ranjencev in sirot v starem kraju. Tako impozantnega piknika še ne pomnijo Slovenci v Milwaukee. Čisti prebitek te prireditve znaša okoli $650.

Ravno isti dan (dne 27. avgusta) so tudi priredila skupna slovenska društva iz Greater New Yorka piknik v jednak namen. Čisti prebitek tega piknika s posebnimi darovi znaša $358.67. Torej so te dve naselbine, Milwaukee in New York v enem dnevu napravile nad $1000.— za sklad slovenskih revežev v starem kraju. Čast jima! Ostale večje slovenske naselbine širom Amerike, posnemajte jih!

Vstanovitev "Jugoslovanske Pevske Zveze".

Povodom prvega jugoslovanskega pevskega koncerta, ki se je vršil dne 3. in 4. t. m. v Johnstown, Pa. se je ustanovilo tudi "Jugoslovansko Pevsko Zvezo." Navedenega koncerta se je vdeležilo številno slovenskih, hrvaških in srbskih pevskih društev. Prihodnji skupen koncert se vrši drugo leto v Clevelandu, O. V odbor te Zveze so bili izvoljeni za 1 leto: Predsednik Mr. Primož Kogoj iz Clevelanda. Podpredsednik je George Matijašič, Woodlawn, Pa. Pevovodja in arhivar Ignac Hude, Johnstown, Pa. pomožni tajnik A. Srnovršnik iz Forest City, Pa. Blagajnik Štefan Hrvatič, Woodlawn, Pa. Nadzorniki: Miss Fanny Sušman, Forest City, Pa. Frank Lavrič, Cleveland, O. Jos. Vincetič, Monessen, Pa. Ivan Matan, Monessen, Pa.

Ameriške vesti.

IZ WASHINGTONA, D. C.

K zadržavanju ameriške pošte.

Washington, D. C., 9. sept. — Državni tajnik Daniels se je danes izrazil, da pričakuje tekom tega meseca bolj obširen odgovor od Anglije v zadevi poštne cenzure, ali zadržavanja ameriške pošte. Angleška vlada je že enkrat, (dne 20. julija) bolj površno odgovorila na protest Zedinjenih držav. V slučaju, da bo Anglija še nadalje kršila mednarodno pravo, bo naš državni department nastopil najstrožje korake.

Ogromen proračun.

Washington, D. C., 11. sept. — Povodom zaključenja 64. kongresnega zasedanja se je dne 7. t. m. odobrilo in potrdilo vladni proračun za prihodnje fiskalno leto. Nobena država na svetu se ne more ponašati, da izda vsako leto za svojo upravo toliko, kakor vlada Zedinjenih držav. Proračun za prih. leto znaša nekaj nad 1 bilijon 637 milijonov dolarjev ($1,637,583.682) in sicer se bo vporabilo: za poljedelstvo $24,948,000; za armado $267,596.000; za diplomatično in konzularno upravo $5,355.000; za vzdrževanje distrikta Columbije $12,841.000; za utrdbe $25,748.000; za indijanske zadeve $10,967.000; za legislaturo in eksekutivo $37,925.000; za vojaške akademije $1,225.000; za mornarico $313,300.000; za pokojnino $158,065.000; za poštno upravo $322,937.000; za uravnavo rek in pristanišč $40,598.000; za civilno upravo $128,299.000; za stalne upravne stroške $131,074.000; za povečanje trgovske mornarice $50,000.000; za primanjkljaj uprave $72,500.000; za farmerske banke $6,100.000; za popravo cest $6,000.000; za povodnji $2,000.000.

Prošnja državnih uslužbencev.

Washington, D. C., 9. sept. — Zveza državnih uslužbencev, ki šteje več tisoč članov se bode obrnila te dni na predsednika Wilsona, da bi jim dovolil ob sobotah samo poldnevno delo. Po raznih državnih departmentih morajo namreč delati uslužbenci b sobotah do pol 5. ure popoldne izvzemši poletne sezone. Kako bo predsednik tej prošnji ugodil, še ni znano.

Nov srebrn drobiž v prometu.

Washington, D. C., 11. sept. — Dne 1. t. m. se je pričelo iz državne zakladnice razpošiljati raznim bankam širom Unije nove srebrne poldolarje, "kvodre" in desetice. To se je ukrenilo glasom državne postave, ki določa, da se lahko vsakih 20 let izda nov srebrni denar.

Inozemske vesti.

Boji v Galiciji.

London, Anglija 10. septembra. Avstrijci so pričeli sami razstreljevati utrdbe pred mestom Halič samo da bi jih ne dobili Rusi v svoje roke.

Dopisnik tukajšnjega Reuterjevega izvestja poroča, da se vali številna ruska armada proti Haliču in, da je to mesto vsled sovražnega bombardiranja v plamenih. Rusi so baje tudi že zavzeli nekaj bližnjih utrdb. Poročilo se dalje glasi, da je sovražnik pognal veliki most ki vodi čez reko Dnjester. Rusi so zasedli sedaj levi breg te reke, odkoder obstreljujejo sovražne vrste. Na južni strani Baranov v Karpatih so Rusi zavzeli več važnih gorskih prelazov in pri tem odvedli 500 sovražnih vojakov v vojno vjetništvo.

V prvotnem poročilu, došlemsemkaj iz Berlina se zatrjuje, da so pred Haličem turške čete ustavile rusko prodiranje; pri tem jim je padlo v roke 1000 ruskih vojnih ujetnikov. Poročilo se glasi sledeče: Med Zlato Lipo in Dnjestrom so se vršili zopet zadnje dni brezvspešni spopadi. Sovražnik, ki je sprva zavzel naše strelne jarke, se je moral konečno umakniti. Pri tem so se osobito turške čete hrabro obnašale.

V Karpatih je na zapadni strani sovražnik zavzel več gorskih sotesk in prelazov. Blizo Šipota, Dome Vatre in Kapula smo se morali vsled tega za nekaj umakniti vsled sovražnega pritiska.

Na rumunski fronti.

Bukarešt, Rumunija 10. septembra. Rumunski generalni štab je pomaknil več svojih čet na južno iztočno bojno fronto, da bi ustavile prodiranje Nemcev in Bolgarov. Poluradno se poroča, da je koncentrirana sedaj glavna rumunska armada v 100 milj dolgi fronti ob Dobruži. Sovražnik se še vedno pomika proti iztoku iz Tutrakana, da bi pognal Ruse in Rumunce preko Donave.

Rumunska trdnjava padla.

Berlin Nemčija 8. septembra. Dne 7. t. m. so Bolgari zavzeli z naskokom znano rumunsko trdnjavo Tutrakan, oddaljeno samo še 35 milj od Bukareša. Pri tem jim je padlo v roke 20.000 Rumuncev, med temi sta bila tudi dva generala in 400 častnikov. Zaeno so zajeli Bolgari tudi nad 100 topov ter zaplenili dosti vojnega materijala. V priznanje zmagovalcem te trdnjave, se bo podal nemški cesar na bolgarsko fronto, kjer misli osebno podeliti nemškemu in bolgarskemu vojskovodji visok red.

London, Anglija 10. septembra. Vsled uspešnega prodiranja avstrijske nemške in bolgarske armade na južnem bregu reke Donave je padla včeraj centralnim zaveznikom v roke tudi rumunska trdnjava Silistria, 45 milj oddaljena od Bukareša, glavnega mesta Rumunije in 25 milj od že zavzete trdnjave Tutrakan. O padcu te trdnjave se je danes čitalo v uradnem poročilu iz Berlina. S tem so si zavezniki pridobili okrajšano pot do Bukareša in da bi ustavili sovražno armado ki se zbira na istočnem obmejnem obrežju Črnega morja, katera hoče s silo udreti proti Carigradu.

V Berlinu, v Avstriji in v Bolgariji vlada veliko veselje vsled zavzetja dveh važnih rumunskih trdnjav Tutrakana in Silistrije. Število padlih, ranjenih in ujetih Rumuncev v teh bitkah se računa na 80.000.

Kakor se iz Zofije poroča, se čete centralnih zaveznikov pri Dobruži uspešno naprej pomikajo. in potiskajo sovražnika nazaj. Rumunci so bili dosedaj ondi na vseh točkah poraženi.

Iz Odese pa prihaja semkaj nasprotno poročilo, da se umikajo Bolgari iz Varne, glavnega pristaniškega mesta ob Črnem morju, ker se je pojavila na severni strani močna ruska armada.

Rusi poraženi pri Dobriču.

Zofija, Bolgarija. 10. septembra. Pri Dobriču na Sedmograškem je bila te dni pri nekem spopadu z Bolgari cela ruska kavalerijska brigada do cela potolčena. Rusi so se z Rumunci pomikali dalje v neko dolino kar so jim Bolgari nalašč pripustili. Dospevši do gotove točke, so pa pričeli nanje streljati Bolgari s tako naglico in tako uspešno, da je bila cela ruska brigada do zadnjega moža uničena; med padlimi se nahaja tudi sam ruski poveljnik te brigade. K sreči so Rumunci še v pravem času odnesli svoje pete pred sovražnim ognjem, ker so zbežali nazaj. Ko je ruska konjeniška brigada zapazila nevaren položaj, — so pričeli ruski vojaki prositi usmiljenja od Bolgarov ter so jih proseče nazivali: "Mali bratje!" Vse to jim pa končno ni nič pomagalo. Bolgari so silno jezni na Ruse in Rumunce, ker so le-ti umorili 60 civilistov v barakah pred Dobričem, še predno so Bolgari to mestece zavzeli.

Nemci zapuščajo Verdun.

London, Anglija 10. septembra. Dopisnik "Exchange Telegrapha" v Petrogradu poroča semkaj, da je nemški cesar odpoklical tri svoje divizije (54.000 mož) izpred Verduna na rumunsko fronto Avstrijcem na pomoč. Iz tega se da sklepati, da se bodo sčasoma pričeli Nemci seliti in zapuščati Francijo in Belgijo.

Rusi hitijo Rumuncem na pomoč.

London, Anglija 10. septembra. Iz Aten se semkaj poroča, da se pomikajo številne ruske čete Rumuncem na pomoč. Včeraj so Rusi zavzeli bivše srbsko mesto, dozdaj v avstrijskih rokah. — Negotin ob Donavi. Sedaj pa nameravajo Rusi zavzeti še važno bolgarsko mesto Vidin na desnem bregu te reke.

Rumunci na Ogrskem.

London, Anglija 10. septembra. Semkaj se poroča, da so Rumunci zasedli in zavzeli ogrsko mesto Orsovo, ležeče od Donavi. To mesto je zelo pomembno v trgovskem oziru, ker leži na meji med Ogrsko, Rumunijo in severnoiztočno Srbijo.

Angleži v Macedoniji.

Pariz, Francija 11. septembra. Sinoči so pričele angleške čete z novo ofenzivo na fronti s tem, da so prekoračile reko Strumo. Pri tem se je vnel med Bolgari in Angleži hud boj. Angleži so se pomaknili dosedaj 40 milj severno od Soluna do macedonskih vasi Nevoljen in Karabjabes.

Obstreljevanje Gorice.

Rim, Italija 11. septembra. Včeraj so uprizorili Avstrijci hudo kanonado na Gorico, Romano in Tržič. Vendar niso pri tem dosegli nobenega uspeha.

Prorokovanje ruskega generala.

London, Anglija, 11. septembra. Znani ruski general Brusilov se je napram nekemu časnikarskemu poročevalcu izrazil glede konca sedanje evropske vojne sledeče:

Dvomim, da se bo zamogla Avstro-Ogrska uspešno braniti pred silnimi in vsestranskimi sedanjimi napadi sovražnika. Rumunija je zadala Avstriji tudi hud udarec, ker se je pridružila zaveznikom. Jaz nisem prorok in vsa bodočnost je v božjih rokah; vendar pa sodim, da bo konec vojne meseca avgusta l. 1917 s popolno? zmago na strani ententnih zaveznikov?

Zaplenjeni parniki na Grškem.

Odesa, Rusija 11. septembra. Do sedaj je grška vlada zaplenina v raznih svojih pristaniščih že številno trgovskih ladij, pripadajočih raznim sovražnikom. Skupno vrednost teh ladij se računa na 10 miljonov rubljev, ali $5,000.000.

Boji ob Somme.

London, Anglija 10. septembra. Na bojni črti ob reki Somme v bližini Verduna so skušali včeraj Nemci zopet s svojimi napadi odbiti naše postojanke. Najhujša bitka se je vršila sinoči pri Picardy, kjer so bili Nemci do cela, ali tako poraženi, da so se morali umakniti iz svojih zakopov v daljavi 2 milj. Nemcem so dalje vzeli iz rok postojanke pri Ginchyu, Guillemontu, Lenze in Falfemontu. Število nemških ujetnikov znaša 7700.

V znamenju patrijotizma.

Meseca julija t. l. je izdalo c. kr. namestništvo v Trstu ukaz, da mora biti v vsakem javnem lokalu v Trstu, osobito po gostilnah, restavracijah in kavarnah javno razobešena slika avstrijskega cesarja. Sliko se mora okrasiti z črno - žoltim trakom, ali zastavo. Lastnikom gostiln, ki se bodo branili slediti tej odredbi se bo odvzelo koncesijo.

Cestnoželezničarke na Dunaju.

Dunaj, Avstrija 11. septembra. Odkar je izbruhnila vojna, se je bivše število 12.000 uslužbencev električne cestne železnice na Dunaju skrčilo na 1500 ker je bilo 10.500 teh uslužbencev poklicanih pod orožje. Ker je bil promet na tej železnici zelo oviran, je vodstvo najelo 6000 žensk ki opravljajo službe sprevodnikov in motornikov na tej cestni železnici.

Številne izgube zaveznikov.

Berlin, Nemčija, 10. septembra. Tekom zadnjih treh mesecev so izgubili ententni zavezniki več nego 1,000.000 mož; deloma ubitih, ranjenih in pogrešanih. To poročilo je danes izdelal nek vojaški strokovnjak.

Izgube Avstrijcev v italijanski vojni.

Rim, Italija 10. septembra. Splošno se sodi in računa, da so izgubili Avstrijci v sedanji vojni z Italijo 480.000 vojakov; mrtvih, pohabljenih in vjetih. Italijani so si dosedaj priborili okoli 3000 štirjaških milj avstrijskega ozemlja.

Dopisi in društvene vesti.

NAZNANILO.

S tem naznanjam članicam društva sv. Ane št. 127. K.S.K.J., Waukegan, Ill., da se je na mesečni seji odpovedala svojemu poslu bivša naša tajnica Mary Bartel, ker odpotuje v drugi kraj.

Zato prosim vse članice društva, da se od sedaj naprej obračate v vseh društvenih zadevah na zdolej označeno novo tajnico. Nadalje prosim one članice, ki se preselijo iz enega stanovanja v drugega, da mi to hitro in pravočasno naznanijo, ni torej treba za to čakati po en teden ali še več, da se s tem odvrne nepotrebne sitnosti. Prosim tudi vse one, ki imajo potne liste, kadar jim isti potečejo, da potni list obnovijo; tudi v slučaju premembe naslova ali selitve naj mi vedno take članice to pravočasno naznanijo. Jaz moram imeti vedno točno pri rokah naslov vseh članic. Toliko v blagohotno naznanilo in ravnanje!

S sosestrskim pozdravom

Marija Petkovšek, tajnica,
1101 Prescott Ave.,
North Chicago, Ill.

ZAHVALA.

Zdolej podpisani uradniki društva sv. Frančiška Saleš. št. 29, K. S. K. J., Joliet, Ill. se s tem zahvaljujemo za naklonjenost čla nom vseh slovenskih in hrvaških društev in sploh vsem, ki so kaj pripomogli na našem zadnjem pik niku dne 27. avgusta do tako lepega uspeha, kajti čisti prebitek te prireditve je presegel svoto $500.— (petsto dol.))

Iz tega je razvidno, da vlada v resniei prava bratska sloga in naklonjenost med društvi naše naselbine. Vsled ogromne udeležbe ljudstva ni bilo veseličnemu in društvenemu odboru mogoče vsem enako dobro postreči; eni so imeli preveč, drugi pa zopet nasprotno. Pa vseeno so bili zadovoljni in so se dobro počutili, osobito pri raznovrstnih dirkah in drugih zabavnih prireditvah, kakoršnih ni doslej še nobeno društvo imelo. Žrebanje za živega jagnjeta se je vršilo od 4. uri pop. Srečna številka je bila 99, katero je imel rojak Pavel Šterk.

Torej iskrena hvala še enkrat vsem onim, ki so nas obiskali v tako obilnem številu in so s tem pripomogli k tako sijajnem finančnem uspehu!

Bratski pozdrav vsem članom našega društva in celemu članstvu K. S. K. J.

Joliet, Ill., dne 5. septem. 1916.

Martin Težak, predsednik,
John Lekan, tajnik,
Josip Legan, zastop.

Springfield, Ill.

V torek, dne 5. septembra se je otvorila slovenska župnijska šola sv. Barbare s sedmimi razredi. Slovenskih, hrvatskih in slovaških otrok se je priglasilo skoraj sto (100), torej dober naraščaj nad lanskim prvim letom, kojih je bilo le 66. Letos so namreč došle sestre iz reda "Dragocene Krvi" iz Alton, Illinois. Razun slovenščine bodo sestre podučevale tudi hrvaščino in nemščino. Bratje Hrvatje, ki stanujejo blizo, so se letos šole in cerkve dobro oklenili, ker je ena šolska sestra Hrvatica. Z ustanovitvijo slovenske župnijske šole je torej obstoj slovenske župnije v Springfieldu osiguran, osobito, ker tudi Slovaki, katerih je 25 družin, sedaj pridno prihajajo, odkar slišijo božjo besedo pri pozni maši v svoji materinščini.

Poročevalec.

NAZNANILO IN VABILO.

Naznanjamo vsem društvenim sobratom in rojakom v Aurora, Ill in okolici, da so se tukajšna podporna društva zedinila za prireditev skupne veselice v korist pomožnega sklada naših slovenskih ranjencev in revežev v starem kraju.

Ta skupna veselica se bode vršila v nedeljo, dne 17. septembra t. l. v društveni dvorani dr. sv. Jerneja štev. 81 J. S. K. J.

S tem vas vse prav uljudno vabimo na to dobrodelno prireditvijo. Pridite v obilnem številu na to veselico, da pokažemo, da se tudi mi zavedamo za naše reveže v starem kraju.

K obilni udeležbi vabi še enkrat

Odbor.

Sklad "Glasila K. S. K. Jednote" ozir. K. S. K. J.

za ranjence in sirote padlih žrtev v stari domovini.

XII. izkaz.

Med člani društva sv. Vida št. 25 K. S. K. J., Cleveland, O., zopet nabrano in sicer so darovali:

Ignac Casserman . . =. .=	$1.00
Josip Stefančič	0.50
Josip Stanfel	0.50
Frank Belcjan	0.25
Anton Klun	0.25
Frank Valand	0.25
Frank Duša	0.15
Anton Šercel	0.15
Anton Gliha	0.10
Frank Gabriel	0.10
Neimenovan	0.10

Četrta kolekta nabiralca Jakob Janeš-a, člana dr. sv. Štefana št. 1. K. S. K. J., Chicago, Ill. v skupnem znesku $12. Darovali so sledeči:

H. Krumdiek, alderman. . . .	$2.00
Ivana Poglajen	1.00
John Štefanič	1.00
Frank Tannenberg	1.00
Kasparjeva drž. banka	1.00
Geo Laich	1.00
Marija Spillar	1.00
Anton Dobberstein	0.50
Charles Tumpe	0.50
Karolina Stekar	0 50
And. Stražišar	0.50
John Kramos	0.50
Louis Jalovec	0.25
Anton Perne	0.25
Vinko Ciganič	0.25
Math Videtich	0.25
John Eržen	0.25
Josef Perko	0.25
Skupaj	$ 15.35
XI. izkaz v št. 34 "Glasila K. S. K. Jednote"	734.59
Skupaj	$749.94

Iskrena hvala vsem darovalcem!

Uredništvo in upravništvo "Glasila K. S. K. Jednote".

ZAHVALA.

Kot drugi pooblaščeni kolektor dr. sv. Štefana št. 1. K. S. K. J., Chicago, Ill., za nabiranje milodarov za naše slovenske ranjence in reveže v starem kraju, sem nabral glasom današnjega izkaza v tem listu toliko, da znaša moja skupna kolekta sedaj že $101.00 (sto en dol.). Imena darovalcev so bila priobčena tudi v št. 28, 30, 32 tega lista.

Ker sem dospel torej do prvega stotaka, se tem potom vsem darovalcem in darovalkam iskreno zahvaljujem za prispevke in jim kličem v imenu starokrajskih revežev: Bog plačaj!

Z nabiranjem bom še nadaljeval in skušal gorinavedeno svoto še povečati; vsled tega se priporočam cenj. rojakom iz chicaške naselbine, kojih dosedaj še nisem obiskal za blagohotno naklonjenost in kak skromen prispevek za ta sklad.

Chicago, Ill. 10. septembra 1916.

Jakob Janeš,
nabiralec.

Razne stvari.

Napredek mesta Detroit, Mich.

— Mesto Detroit šteje po najnovejšem uradnem izkazu 820.778 prebivalcev. S tem je stopilo to mesto v peto vrsto velikih ameriških mest, l. 1910 je bilo pa v 9. vrsti. Glavna mesta so sedaj: New York, Chicago, Philadelphia, St. Louis in Detroit.

Obupen čin užaljenega Mohamedanca.

V Otkonjicah je stekel pes ugriznil mohamedansko deklico Anifo Nušičevo. Odrejeno je bilo takoj, da jo peljejo v Pasteurjev zavod v Pešto. Dekle se je peljalo s svojim očetom Kudbro Nušičem. V Brodu sta oče in hči prestopila v drug vlak in ker so bili vagoni tretjega razreda prenapolnjeni, sta šla v kupe drugega razreda. Dekle je po mohamedanskem običaju imelo obraz zakrit in je bilo vedno obrnjeno proti oknu. To je pač običaj pri Mohamedancih. Do postaje Erzsébetfalva je šlo vse dobro, tam pa je Mohamedanec zapazil, da se neki vojaki posmehujejo njegovi hčeri in da je eden vojakov dekle vščipnil. Oče se je silno razburil in je hotel na kolodvoru v Feranevaroši s hčerjo izstopiti. A ker se je vlak še premikal, je sprevodnik vrata hitro zapri. Čim pa je sprevodnik odšel, je Nušič zopet odprl vrata in je s hčerko skočil iz vagona. Vlak so takoj ustavili, a dačim je bila Anifa nepoškodovana, je njen oče zadobil jako težke poškodbe. V Pešti so dekle odpeljali v Pasteurjev zavod, njen oče pa je na potu v bolnišnico umrl.

Ozdravljeni gluhonemi vojaki.

Mnogi vojaki, ki so bili na bojišču izpostavljeni posebno hudemu učinku eksplozij, onemijo in oglušijo. Po večini je ta gluhonemost le histeričnega, ne organičnega značaja. Dunajski zdravnik dr. Urbantschitsch je sedaj dokazal, da se da taka gluhonemost na mah odpraviti s tem, da se spravi pacijenta v silno duševno razburjenost, ali pa, kar je enostavnejše, da se mu nepričakovano in trenutno prizadene velika bolečina, ki provzroči, da pacijent zakriči. Navadno se mu v istem trenutku vrne sluh in glas. Dr. Urbantschitsch se poslužuje pri svoji metodi električnega toka, ki udari pacijenta v goltanec ter mu povzroči veliko trenotno bolečino. Na ta način je ozdravilo že mnogo vojakov, med njimi neki profesor, ki je vsled eksplozije neke granate ležal tri dni v ljubljanski bolnici brez zavesti in ni mogel pozneje niti govoriti, niti slišati.

Aparat za iskanje granat.

Po vojni bo poljedelcem na ozemljih, kjer so se vršili boji, pretila nevarnost, da ponevedoma zadenejo na v zemljo zarite neeksplodirane bombe. Francoska vlada je zato naročila strokovnjakom, da najdejo sredstvo proti tej nevarnosti. To se je posrečilo nekemu članu francoske akademije znanosti. Z uporabo Hugesove indukcijske tehtnice je konstruiral aparat v globini 40 cm. Večje kose in cele granate pa še globlje ter označuje polne in eksplodirane granate in šrapnele. S tem aparatom bo mogoče polja natančno preiskati.

Maloruski jezik na Ogrskem.

Poroča da je škof dr. Štefan Novak v svoji škofiji odpravil rabo cirilice v cerkvi in v cerkevnih šolah. Zdaj je odpravljena cirilica tudi iz maloruskega tednika "Nedilja", ki ga izdaja ogrsko poljedelsko ministrstvo. Ta list se tiska zdaj v latinici in je maloruščina pisana z madžarskim pravopisom. Tudi v zadnjem razglasu ogrskega domobranskega ministrstva glede vpoklica pod zastave je maloruski tekst pisan z latinico in z madžarskim pravopisom.

Major z 19. letom.

Londonski list "Daily Mail" je prijavil životopis Henrika Patkinsona, ki je začetkom vojne popustil šolo in šel prostovoljno k vojakom, zdaj je pa že major. Leta 1914. je postal poročnik, leta 1915, poročnik, nadporočnik in kapitan, v januarju 1916. je postal 19 let star, v februarju pa je bil imenovan za majorja.

Novi turški koledar.

Turki so se sedaj tudi v koledarju približali ostali Evropi. Letos s 1. marcem so namreč uvedli na Turškem gregorijanski koledar na ta način, da je 16. februarju sledil takoj 1. marec. Let pa Turki tudi v bodoče ne bodo šteli po Kristusovem rojstvu, temveč po Hedži, to je begu proroka Mohameda iz Meke v Medino.

Srečna Švedska.

Nobena država v Evropi ne dela vsled sedanje vojne tako izborne kupčije in toliko dobička, kakor Švedska; vsled tega ima tudi več zlata kakor ga potrebuje. Ni še dolgo tega, ko se je v švedskem parlamentu določilo, da naj ne kupi švedska Državna banka nobenega zlata več za dobo 1 leta. V mirnem času je kupovala ta vlada v inozemstvu in pri drugih državah zlato po 2480 kron 1 klg.

Na Švedskem imajo sedaj toliko denarja, da ne vejo kam žpjim. Nekateri veletrgovci sploh več nočejo delati kupčije za gotov denar, temuč zahtevajo v prvi vrsti surovo blago za izdelovanje, kajti ondi je pričelo že dosti vrst blaga primanjkovati, kojega trgovci in prekupci niti za zlato nočejo prodati.

Zaplenjena premoženja.

Deželno sodišče v Inomostu je odredilo zaplembo premoženja naslednjih južnotirolskih Italijanov: dr. Armelinija, občinskega zdravnika v Borgu; Petra Romanija, župana in trgovca v Borgu; Celsa Coste. učitelja v Suerellu in Albina Relle, bivšega notarja in hišnega posestnika v Tridentu. Vsi ti so obtoženi zločina veleizdaje.

Mačke bodo obdačili.

Blizu Berolina leže mesto Lichtenfelde le mesto vrtov in vil in rabi seveda tudi mnogo denarja. V zadnji seji občinskega sveta se je oglasil en občinski svetnik in je nasvetoval, kako se lahko z dobrim delom povečajo mestni dohodki. Opozoril je občinske može, da je v mestu, kjer je vse polno vrtov, čedalje manj ptičev in trdil, da jih požro mačke. Z ozirom na to je predlagal, naj se na vsako mačko naloži 12 mark davka, kar ni preveč, ker je za vsakega psa plačati 30 mark. Ta davek na mačke bi nesel več kakor 10.000 mark na leto. Predlog je bil odkazan finančni komisiji, da izvrši potrebne poizvedbe in stavi potem svoje predloge.

Časopisi na Ogrskem.

Zdaj je ogrska vlada energično naredila konec težavam, s katerimi se je moralo boriti ogrsko časopisje zaradi pomanjkanja papirja. Ustanovila je posebno centralo za časopisni papir in ta centrala določa kakovost papirja in obseg, ki ga sme imeti vsak list na teden. Tudi prostor za inserate je omejen in sicer se je vsem listom ukazalo, da ga morajo skrčiti za 45 odstotkov. Izpadek na dohodkih morajo listi nadomestiti s tem, da zvišajo cene inseratom. Vladna naredba daje centrali pravico, da zbere ves papir, kar ga je na Ogrskem in kar se ga bo še izdelalo, in da sme še reducirati obseg časopisov, če bi drugače ne bilo mogoče izhajati s papirjem.

Nanovo razkrit hunski grob na Syltu.

Pred kratkim so na otoku Sylt, pri kolodvoru Kampener, razkrili ob morju ležeči hunski grob, ki ima veliko artheološko vrednost. Ravnatelj provincijalnega muzeja iz Kiela se bavi z izkopavanjem, konštatiral pa je, da je grob Deng-Hoog pri Wenningstedtu, ki je že zdavnaj znan večini raziskovalcem Sylta. Pri tem novem hunskem grobu pač manjka s kamenjem kriti dohod, a našle so se druge dragocene stvari, tako: uhani, razne posode, okostja iz časa zgradbe Deng-Hooga, približno iz časa 3000 let pred Kristovim rojstvom.

Kako daleč je Carigrad.

Od Dunaja je sledeč Donavi do Stambula 2300 km. Že do Soline, na koncu Donave, je 1500 km. od Budimpešte pa 260 km manj. Po železnici je z Dunaja do Carigrada 1500 km, z Belgrada 940, iz Niša 720, iz Sofije 580. Od Soluna do Carigrada je po železnici 700 kilometrov.

Kdo je revež?

V Brnu službujoč lekarniški sotrudnik je oženjen in oče treh otrok, zaslužka pa ima na leto 2400 K. Ko mu je otrok zbolel, ga je dal v bolnico. Na to je moravski dež. odbor zahteval, naj plača bolniške stroške gorenjeavstrijski deželni odbor, ker je omenjeni lekarniški sotrudnik pristojen na Gorenje Avstrijsko. Gorenjeavstrijski deželni odbor pa ni hotel plačati, češ, naj moravski dež. odbor lekarniškega sotrudnika rubi. Moravski dež. odbor pa ni hotel rubiti, češ, da je mož, ki ima družino in zasluži samo 2400 kron na leto revež, od katerega se ne more zahtevati, naj plača bolniške troške. Stvar je prišla končno pred državno sodišče in to je razsodilo, da je človek, ki ima družino in le 2400 K. zaslužka revež, ki ne more torej plačati gorenjeavstrijski dež. odbor bolniške troške in še 200 K. sodnih troškov.

Nič strahu, če zmanjka papirja.

"The American Newspaper Publishers Association' je pred tremi tedni poslala vsem svojim članom brzojavko s prošnjo, naj zmanjšajo število strani svojih časopisov. Če se ta kriza shujša celo tako močno, da bode največje zmanjšanje potrebno, bo tako nesrečo mirno prestalo vsak eno zdravilo. Ena vrsta bi zadoščala za isto v vsakem časopisu: Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. Nebroj ljudi ve, da to zdravilo najzanesljiveje in najhitreje olajša zapeko, omotičnost, koleanje, glavobol, izgubo trdne moči, slabost, bolezni želodca in droba itd., in tisti, ki so se prepričali, kako učinkuje Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino, so njegovi najboljši priporočniki. V lekarnah. Cena $1.00.

• • •

Triner's Liniment je pravtako glasovit. Imejte ga vedno pri roki za revmatizem, nevralgijo, bolečine v hrbtu in vratu, izvinke, otekline itd. Cena 25 in 50 c v lekarnah, 35 in 60c po pošti. Jos. Triner, izdelujoči kemik, 1333—1339 So. Ashland ave., Chicago, Ill.
(Advert.)

ČITAJTE IN ŠIRITE GLASILO K. S. K. JEDNOTE!

ZAHVALA.

Slovenska postaja št. 16211 Modern Woodmen je imela dne 4. septembra t. l. svojo veselico v Hoerberjevi dvorani, katera se je vršila v najlepšem redu, ter pripomogla društveni blagajni z lepim dobičkom.

Za vse to se omenjena postaja zahvaljuje številnim cenjenim gostom in društvom. V prvi vrsti Slov. podp. društvu sv. Štefana št. 1. K. S. K. J., dalje podp. društvu sv. Alojzija št. 47 K. S. K. J., društvu sv. Jurja št. 960 C. O. F., Ženska. podp. društvu Marije Pomagaj št. 78 K. S. K. J., Mladen. Sam. podp. društvu "Danica", S. S. P. Z. št. 1, Pevsk. društvu "Lira" in Slov. Athletic klubu.

Hvala še enkrat vsem, ki so nam pripomogli do tako lepega uspeha.

Za odbor:

Jos. Steblaj, tajnik.

Chicago, Ill., dne 9. septembra 1916. (Advert.)

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Tužnim srcem naznanjava žalostno vest, da je najuna nepozabna hčerka in sestrica

Anica

dne 29. avgusta 1916 ob 6. zvečer po hudi in mučni bolezni v svoji nežni dobi 20 mesecev zaspala v Gospodu.

V dolžnost si štejeva zdolej podpisana, da se iskreno zahvaljujeva tem potom vsem, ki so bili nam v tolažbo in pomoč v bolezni in smrti dragoljubene naše hčerke. Posebna zahvala gre botrom Franku in Mariji Novak za darovani krasni venec in ves njun trud ter dobrote; hvala dalje John in Frančiški Dremelj in Franku ter Frančiški Ahlin, ki so bili v pomoč in tolažbo pri njeni bolezni in smrti. Zahvaljujeva se nadalje vsem deklicam, ki so nosile truplo pokojnice in krasne vence; hvala č. g. Cirilu Zupan, O. S. B., ki je blagoslovil truplo pokojnice in spremil na Roselawn pokopališče. Bog naj Vam vsem skupaj stotero povrne Vaš trud že na tem svetu; naši nepozabni Anici pa kličemo: Prosi za nas milosti nad zvezdami!

Žalujoči ostali:

Josip in Ana Bedenčič, stariši,
Joško, bratec.

Pueblo, Colo., 30. avgusta 1916.

Boj za življenje.

V LEKARNAH

CENA $1.00

Boj za življenje, ostrejši vsak dan, je škodljiv, ako ne pogubonosen, mnogim ljudem, ki pozabijo nase, postanejo brebrižni in zanemarijo svoje telo in zdravje. Posledica takega življenja je, da je človek popolnoma izčrpan. Temu potem sledijo nerednosti prebavljanja, duševna potrtost in fizična onemoglost. Clovek v takem položaju si mora takoj pomagati in pravilno je, da brez odloga uživa

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino

To sredstvo spravi v pravi tir in gibanje prebavljalne organe, ki opešajo vsled prenapetega dela ali iz drugih razlogov, z rednim čiščenjem nečistoče iz droba; s tem

izboljša apetit,
regulira prebavnost,
prepreči zabasanost,
odpravi zapeko in
pokrepča telo.

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino regulira delo prebavljalnih organov. Uživajte to vino, kadar občutite

izgubo apetita,
slabost po jedi,
napenjanje črev,
smrad iz ust,
nečist jezik,
koliko in krče,
zapeko,
obledelost,
nervoznost,
in telesno slabost.

To vino vam zagotovi pokrepčevalno spanje in moč, da lahko opravljate svoje delo vsak dan.

Stari ljudje bi morali imeti to zanesljivo sredstvo vedno v hiši za redno uživanje. Ženske, ki trpe na glavobolu in na drugih neprilikah, bi morale poskusiti Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino.

Proti revmatizmu, bolečinam v križu, neuralgiji, otečenim udom in otrplim zgibom se poslužite Trinerjevega linimenta. Mišice, oslabljene vsled dela, je treba drgniti s Trinerjevim linimentom.
Cena 25c in 50c v lekarnah. Po pošti 35c in 60c.

Jos. Triner

izdelovalec

1333-39 S. ASHLAND AVENUE **CHICAGO, ILLINOIS**

FRIDERIK BARAGA,

prvi slovenski apostolski misijonar in škof med Indijanci v Ameriki.

Spisal Dr. LEON VONČINA, profesor bogoslovja v Ljubljani.

Oče naš! prosimo te, da naše otroke dobrim ljudem v roke izročiš, in po očetovsko na nje paziš, saj so tudi tvoji otroci v Jezusu Kristusu. Prosimo te tudi, da nam pošlješ oženjenega moža, kakor si nam obljubil; njemu in njegovi družini hočemo nekoliko zemlje prepustiti, da se pri nas naseli.

Priporočamo se v tvojo molitev in podajemo ti roko:

† Jože Navimaškvote, poglavar starega Krivega drevesa in oče Mihela Medoajandagášea. † Vešinaveto, oče Mihela Šavonibinesia. † Jože Kivekvaam, oče Jožefa Bojda. † Leon Pakusigan, † Aleksander Misavakost, glavarja v Krivem drevesu."

Po svoji vrnitvi v Krivo drevo ni mogel Baraga zopet iti med divjake, zato ne, ker poletni čas ti večinoma izginejo iz svojih krajev in se navadno napotijo v Kanado zavoljo kupčije, ki jo imajo z Angleži.

Ta čas počitka je tedaj Baraga začel v to obračati, da je v narečji otavaških Indijanov spisoval in za natisek pripravljal molitveno in poučno knjigo, katere potrebo pri svojih izpreobrnjencev je čedalje bolj živo čutil, zlasti, ker Otawcem ni bila dosti razumljiva knjiga, katero je na svetlo dal njegov prednik gosp. Dežan v narečji kanadskih Indijanov, v tako imenovanem algolkinskem narečji. Tiskati se je imela ta Baragova knjiga v Detroitu, Mich.; pa ravno, ko se je v tej zadevi spravljal na pot v Detroit, zve, da preč. njegov škof misli kmalu v Krivo drevo, delit zakrament svete birme. Počaka zatorej svojega višjega pastirja, ki tudi pride dne 2. vel. travna v presrčno veselje Baragu in njegovi čredi. O tem škofovem prihodu poroča Baraga:

"Sto in štirideset svojih Indijanov sem pripravil za sveto birmo, ki so jo tudi dne 5. vel. srpana prav slovesno in spodbudno prejeli. Ni mogoče popisati srčnega veselja, ki so ga dobri divjaki razodevali, ko so videli, da se vasi bliža njihov veliki oče. Zberejo se vsi na bregu jezera, ter se postavijo v dve vrsti, v eno vrsto moški, v drugo ženske z otroci; moški trikrat strelijo iz pušek. Tako naznanjanje veselja od svojih predobrih otrok je kaj močno ganilo pobožnega škofa. Dal nam je svoj apostolski blagoslov, in je potem z ganilo ljubeznijo podal roko slehernemu posebej, kar je bilo Indijancem posebno znamenje prijaznosti in dobrovoljnosti. Potem smo ga v procesiji sprevedli v cerkev, kjer je opravivši molitev pred svetim Rešnjim Telesom nagovoril Indijance tako ganljivo, da so jim njegove besede globoko segale v srce. Dne 5. vel. srpana pokliče škof po dokončani delitvi zakramenta sv. birme vse poglavarje in bolj veljavne može mojega misijona in jim oznani nekatere deželske postave, ki jih je zložil za Otawance. Indijanci so te postave prav radi sprejeli in trdno obljubili, da jih bodo spolnovali. Izročene pa so te postave misijonarju in štirim poglavarjem v roke.

Po odhodu gospoda škofa sem obiskal nove misijone, ki sem jih bil ustanovil spomladi. V enem, ki se imenuje Mimiste, sem ostal pet dni ter sem spovedal in poučeval novoizpreobrnjence, ki so se skazali prav utrjeni, kar me je močno veselilo, kakor tudi posebno to, da je prišla neka poganska družina, katera, ko je slišala o izpreobrnjenji teh divjakov, je želela tudi zadobiti svoje zveličanje v sveti veri Jezusovi. Krstil sem jih vseh pet skupaj.

Od tod sem se peljal na Bobrov otok, kjer se je zopet veliko divjakov pripravljalo za sveti krst; po izpraševanji sem jit petnajst krstil na dan vnebovzetja Device Marije in čez nekaj dni sem se vrnil domov, in potem v Detroit, da bi dal natisniti svojo molitveno knjigo."

Po škofovem odhodu se Baraga napoti v Detroit, kamor je prišel dne 29. vel. srpana poln veselja o posebni sreči, ki ga je bila doletela s tem, da je med potom imel priliko dvajseterim osebam podeliti zakrament sv. krsta. Ostal je v Detroitu blizu dva meseca, oskrbujoč natiskovanje omenjene knjige. Med tem časom mu pride silno žalostno poročilo, da je umrl škof, kateremu je bil s tolikim otročjim spoštovanjem udan. To svojo žalost razodeva Baraga v poročilu do Leopoldinske družbe; v častni spomin tega prvega Baragovega višjega postirja v Ameriki naj iz njega to le posnamemo:

"Prežalostnega srca naznanjam, da je naš prečastiti in ljubljeni go spod škof Edward Fenwik dne 26. septembra ravno opoldne za kolero umrl. Kot goreč misijonar je živel vedno v svetem uboštvu, in je tudi na misijonarskem popotvanji umrl, ubog in zapuščen, kakor sv. Frančišek Ksaverij. — Nazaj grede, potem ko je po vsakoletni navadi obiskal misijonske kraje v velik dušni prid svoje škofije, moral je z voza in ostati pri neki katoliški družini, ker ga je krč začel strašno lomiti. Poslali so takoj po najbližjega duhovnika, ki je pa bil blizu deset ur daleč, in ko ta pride, bil je že preljubi naš višji pastir mrtev in pokopan. Tako je umrl ta apostolski mož brez duhovne pomoči — — pa prišli so mu gotovo ob zadnji uri na pomoč angeli in Kraljica angelov, katero je tako goreče in iz srca častil ves čas svojega življenja; in čeravno ni nobeden duhovnik v grob položil njegovega trupla, vendar so gotovo angeli lepo njegovo dušo prinesli pred obličje našega Boga, kateremu je daroval vse svoje življenje. Noben lep dragi grobni spomenik ne pove prihodnjemu rodu, da tukaj počivajo predragi ostanki apostola Ohijske države; pa postavil si je tisoč neminljivih spomenikov v srcih vseh tistih, ki jih je s svojo zares čudovito gorečnostjo in s svojo pobožno molitvijo privedel k spoznanju pravega Boga. Solze in blagri mnogih tisoč hvaležnih vernikov ga spremljajo v grob. Naj v miru počiva in večna luč naj mu sveti."

Ko se je Baraga vrnil iz Detroita v Krivo drevo, napovedovala se je že zima, zatorej je moral zopet ves zimski čas ostati med svojimi izpreobrnjenimi Otawci v Krivem drevesu, ne samo zavoljo silnega mraza in ledu, ampak tudi zato, ker so divjaki imeli v navadi, zapuščati po zimi svoje puste in mrzle kraje na severu in spravljati se kakor lastavice proti jugu. Pa ravno to navadno zimsko preseljevanje divjakov je kaj dobro služilo blagim namenom našega Baraga. Ker so namreč ob tem preseljevanju imeli divji Indijanci severnih krajev kaj pripravno priliko pečati se z drugimi na južnih straneh, kateri so že znali ceniti srečo krščanskega društvenega življenja: začeli so tudi oni sami hrepeneti po sreči, videti, slišati in pri sebi imeti "črnosuknježa", kateremu njihovi že izpreobrnjeni sosedje niso mogli nikoli dosti hvale dajati. "Vedno dobivam", piše v tem oziru Baraga sestri v zanimivem pismu z dne 4. marca 1833., v katerem se posebno lepo razodeva njegova sveta gorečnost, "vedno dobivam poročila, kako željno bi sprejeli divjaki severnih krajev črnosuknježa, ko bi le k njim prišel. — O kako mi poka srce silne žalosti, ko se mi ponuja lepa prilika, toliko neumrljivih duš oteti večnega pogubljenja; pa vendar ne smem tja hiteti zato ne, ker še nisem dobil potrebnega privoljenja. Ako mi moje škofijstvo odreče privoljenje, pridem v tako hudo skušnjavo, da hujše mi še nikoli ni bilo treba prestati. Le ti ubogi divjaki stanujejo okoli Gorenjega jezera (Lake Superior). Ti vsega pomilovanja vredni ljudje niso še nikoli videli nobenega mašnika, vendar so slišali o mašnikih in mnogo jih je, ki samo po tem, kar so slišali, izrekajo željo, sprejeti dobre nauke teh služabnikov Velikega duha — tako imenujejo Boga vsemogočnega stvarnika — ko bi le kdaj kateri k njim prišel. Ko dobivam tako poročila, hotelo bi mi srce počiti bridkosti, ko bi le prišlo na to, da ne dobim privoljenja tja iti. Prizadevali so si sicer že mnogi protestanški predikanti, da bi le te revne divjake pridobili za svoje zmote, pa še toliko niso dosegli, da bi bili zapeljali le enega, akoravno imajo obilno denarnih pomočkov v podporo svojega prizadevanja. Divjake vleče že neko naravno občutje k naši sveti veri, in malo kedaj se kdo upira sprejeti jo, ako se mu le naravnost in jasno razklada."

Res se ni čuditi, če po tem Baragovem poročilu vidimo divjake že po nekem naravnem občutku pripravne, sprejemati resnico, odvračati pa svoja ušesa in svoja srca od zmote, ki se jim v podobi resnice hoče usiljevati. Saj je človek po božji podobi vstvarjen, torej tudi za resnico, katere je večni Bog sam; on je tedaj, naj bo tudi divjak, zmožen, s svojimi dušnimi močmi spoznati resnico, ko se mu oznanja, sprejeti in ljubiti jo kot hčer nebeško, ako so le njegove naravne dušne moči zdrave in nepokvarjene, ako le divje strasti ni so zatrle v njegovem srcu tistih prvotnih načel večne svetosti in pravičnosti, katera se slehernemu človeku ravno zato, ker je človek, po njegovi pameti naznanjujejo. — Od druge strani pa imajo resnice svete vere ravno zato, ker so le žarki, ki se izlivajo iz solnca večne resnice, same po sebi tisto moč, da ogrevajo človeku srce in mu razsvetlujejo um, če ima le količkaj dobre volje, vkljub vsi njegovi divjačnosti. Zmota pa, ki je enaka suhi in mrtvi veji, ki se je odlomila od drevesa življenja, ne more imeti in nima nobene moči do človeka z nekoliko zdravim umom in srcem; in kakor se resnica samo po sebi priljublja nepokvarjenemu človeku, ravno tako se človek ogiblje resnice ter se poprime zmote, če ni zdrava njegova pamet in če je sprijeno njegovo srce.

Naj tedaj razpošiljajo tako imenovane biblijske družbe križem sveta svoje misijonske poslance, naj raztrošajo svoje biblije (sveto pismo, toda dokaj popačeno) po Aziji, Afriki in Ameriki, naj obračajo milijone denarja v prospeh svojih družbenih namenov: splošni sad vsega tega njihovega napenjanja vendar le ne bo drugi, kakor tisti, ki ga je pred vsem svetom brez vseh ovinkov razložil neki družbenik biblijske družbe, kateri je pri družbenem zboru v Štutgardu leta 1846. pravo zadel z zanimivimi besedami: "Sveti Frančišek Ksaverijan je z eno biblijo izpreobrnil milijone nevernikov, z milijon in milijon biblijami pa se komaj ena duša izpreobrne." In neki drugi protestant iz Švice piše v svoji knjigi ("Beleuchtung der Vorurtheile wider die katholische Kirche. Von einem protestantischen Laien". Luzern 1839. B. I., Abth. 2., S. 150.) o tej reči kar naravnost: "Znano je, da so surova pa prekanjena ljudstva prav željno sprejemala naše biblije, da so pa potem cele tovore teh biblij v sosedne krščanske kraje donašali ter jih zamenjavali za pipice, za žganje itd. Biblije, ki jih je Morisson v kitajski jezik prestavil, so se v Kini po očitni dražbi prodajale, in kupovali so jih večjidel čevljarji, katerim so služile v podplate za šlebedre." — Tako tedaj se oskrunjajo bukve, ki bi mogle vsemu krščanskemu svetu najsvetejše biti, in to od strani tistih, kateri se zmerom ustijo, da oni edini znajo ceniti biblijo kot pravo knjigo božjo!

Pa saj ta pot, ki se je omenjene biblijske družbe držijo, ko namreč biblije po svetu pošiljajo in nevernikom delijo, ni pravo, izpreobrniti jih in za krščanstvo pridobiti; to njih početje je naravnost nasproti Kristusovi zapovedi in besedam sv. Pavla. Kristus ni nikjer zapovedal svojim apostolom, da naj vse njegove nauke zapišejo in po svetu razpošiljajo, ampak zapovedal jim je iti in učiti rekoč: "Pojdite po vsem svetu in oznanjujte evangelij vsi stvari. (Mrk. 16, 15). "učite vse narode, učite jih spolnovati vse, karkoli sem vam zapovedal!" (Mat. 28, 19.) Sveti apostol Pavel nam prav lepo in določno naznanja pot, katere so se vsi apostoli držali oznanjajoč sveti evangelij in razširjajoč katoliško cerkev, ko v listu do Rimljanov piše: "Vera torej je iz poslušanja," torej ne iz samega branja, "poslušanje pa po Kristusovi besedi", to je po oznanjevanju njegovega nauka, tedaj ne po samem branju sv. pisma; oznanjevanje božje besede pa se mora goditi po tistih, "ki so poslani". (Rim. 10, 17, 15.), poslani pa seveda ne od te ali one družbe, ampak "poslani" od tistih, ki imajo pravico in oblast pošiljati, to je, "poslani" od naslednikov in namestnikov tistih apostolov, ki jim je Gospod Jezus Kristus rekel: "Kakor je oče mene poslal, tudi jaz vas pošiljam". (Jan. 20, 21.) Ker se torej protestantje ne držijo te apostolske, te svetopisemske poti, katere bi se ravno oni morali držati, zato z razpošiljanjem in z delitvijo svojih biblij in drugih knjižuric kaj malo nevernikov izpreobrnejo, zlasti pa tudi zato pri njih skoro nič ne opravijo, ali pa le silo malo, ker so njih misijonarji oženjeni.

(Dalje prihodnjič.)

Pravljica o Soči.

V Monakovu je pred nekaj meseci izšla knjiga Antona pl. Mailly "Mythem, Sagen, Maerchen von alten Grenzland am Isonzo". (Bajke, pripovedke, pravljice iz stare krajine od Soči). Z ozirom na to delo piše dunajska "Zeit":

Divjeromantično soško dolino, ki je že dolge mesece pozorišče najkrvavejših in najljutejših bojev, preveva čudno globoka narodna poezija in staropodedovana ljudska vera. Tu najdeš bajke, pripovedke in legende slovanskega naroda. Slovencev, ki imajo v svojem značaju, kakor večina slovanskih plemen, močno razvito mistično - sentimentalno potezo, se oklepajo svoje rodne grude in se drže tradicij svojih očetov v šegi in navadi.

Starodavnost ljudske vere se uveljavlja zlasti v takoimenovanem praznoverju. "Kmet", tako poroča pisatelj, "se boji coprnic, ki morejo škoditi otrokom in živalim. Boje se soških povodnih duhov in čez stari kanalski most ponoči ni dobro iti. Na tem mostu da je neki mlinar dobil stavo s hudičem."

Mnogo prikazni iz germanske mitologije igra pri Sloavnih isto vlogo kot dobri in hudi duhovi in strahovi na potu človeške usode. Najbolj znane mitologične prikazni so pač rojenice in sorodne jim vile ali šembilje, ki so v največji meri razširjene v ljudski veri vseh slovanskih plemen.

Rojenice so boginje usode. Opisujejo se kot tri sestre v belih oblačilih, ki držeč goreče sveče v rokah, stoje pri rojstvu otroka ob njegovi zibelki in napovedo pot njegovemu življenju. Noben človek ne more tega izbrisati. Goreče sveče pomenjajo življenja luč, človeško dušo. Zibelka igra pri Slovanih izredno veliko vlogo. — Slovani verujejo, da blodijo duše pred krstom umrlih otrok po svetu. V zraku je mnogokrat slišati njihov jok.

Vera v vile, te kraške rojenice, je pri Slovanih zelo razširjena. Vile se prikazujejo zdaj kot beli oblaki, zdaj kot rosa, zdaj kot gromovni oblak ter se smatrajo, kakor je že predstava, za dobra ali zla bitja. Svoje bivališče imajo na vrhovih gora, kjer plešejo svoje plese zavite v dolga vela. To so "Walkuere" Slovanov. Veliko jam in votlin se imenuje po vilah — "Vilenica".

Slovenci pojo o lepi Vili, katero je zamorec odpeljal na Špansko ter žalujejo sedaj po svoji ljubezni. Vila je večno krog blodeča boginja lune, od morja do morja grenjena pot, od dežele do dežele. Nikdar in nikjer ne najde miru in svojo otožnost izliva v žalostinkah. V jasnih nočeh stoji na altanu mavriške palače ter joče v svoji boli. Slovani uprav obožujejo to mistično prikazen.

Pripovedka, ki nosi nezmotljiv mitologični pečat, je pri Slovencih v časti ohranjena pripovedka o Zlatorogu, belem divjem kozlu z zlatimi rogovi, čegar domovje so triglavski ledeniki. Pesnik Rudolf Baumbach, ki je nekaj let živel v Gorici, kakor tudi Evgen grof Aichelburg, sta pripovedko pesniško izrabila. Kakor izhaja iz pripovedke, gre tu za zlitino celega kroga bajk in pripovedk. Ako Zlatoroga rani krogla, potem vzklije iz njegova potu, kjer pade na tla, čudežna triglavska roža, ki ranjeno božansko žival takoj ozdravi. Lovce preganjajo moči, varovanci Zlatorogovi. Mitična pripovedka pa poroča dalje, da so na gori Bogatin v krnskem pogorju, vzhodno od Kobarida, zakopani veliki zakladi, katerih bi se na 700 vozeh ne moglo spraviti v dolino. Samo tisti, ki bi ubil Zlatoroga, bi se mogel upati na nevarno iskanje. Nekoč je bil Zlatorog težko ranjen, a triglavska roža ga je ozdravila. V svojem besu je uničil lepi vrt rojenic, bodinj usode, na Triglavu. Čez 700 let pa bo na golem vrhu gore zrasla mogočna jelka: iz njenega lesa se bo iztesala zibelka in otrok, ki bo ležal v nji, bo mogel dvigniti zaklad na Bogatinu . . .

Približno uro hoda od Tolmina se dviga v divjeromantični planinski pokrajini ob reki Tolminki gora, na kateri se nahajajo razvaline gradu tolminskih grofov. Na strmem pobočju je votlina, ki jo je bojda obiskal Dante. Oziraječ se iz nje po slikovitem, divjem gorskem svetu, je prejel navdih za svojo "Divina Commedia". V narodu živita dve verziji o tem. Ena poroča o gorski pripovedki, zvezani z Dantejevo osebo, druga pa pripoveduje o nekem "svetem Danteju", ki naj bi bil prebival v tej votlini. Opat Bianchi je v svoji l. 1844. izišli knjižici "Del preteso soggiorno di Dante in Udine et in Tulmino" z dokazili dokazal, da pesnik nikdar ni bil v Tolminu. Narodna vera pripoveduje, da se duh tega puščavnika ponoči še vedno mudi v votlini in da ni dobro ponoči iti mimo nje.

V krog nemških pripovedk spada ganljiva vojaška pripovedka o Hudi južni v Baški dolini pri Tolminu. Je to znani motiv o Lenori, ki se je uvedel tu po nemškem vplivu. Mlad kmet je moral v vojno ter se je poslovil od svoje ljube. V bitki je padel. Po vojni je dekle čakalo njegovo vrnitve. Nekega večera potrka na njena vrata. Plane kvišku in spozna svojega ženina. Vzel jo je k sebi na konja in v močni vihri odjezdita. Pri tem ji pravi ženin: "Le glej, dekle, kako jasno sveti luna in kako hitro jezdijo mrtvi!" Pred nekim pokopališčem skoči jezdec s konja in se zvrgne v odprti grob, hoteč s seboj potegniti tudi dekle. V smrtnem strahu se mu dekle izvije iz rok ter se skrije v mrtvašnici, kjer ji pride na pomoč drug mrlič, ki je ležal ondi na odru. Ko se je dekle vrnilo iz tujega ji kraja v svoj rojstni kraj, je našla ljudi, ki jih nikdar poznala in videla ni . . .

K zvezdam.

Vojska je upregla vse moči v svoj voz in še vedno išče nove priprege. Kar vojski ne služi, je stopilo v ozadje. Kar hoče iz ozadja v ospredje, mora pokazati svoj "Passierschein", na katerem je zapisano, da za vojsko ni brez pomena. Tak "Passierschein" zvezdoznastvo lahko pokaže.

Zvezde so vojaku v tujini v tolažbo. Podnevu je vse naokrog drugače, kakor doma; noč s svojimi zvezdami je pa čisto taka, kakor jo je občudoval v domači vasi. In kako dolge so mu ure pri ponočni straži! Pa se njegovo oko ozre proti zvezdam in jih vidi, kako vstajajo iz obzorja, ena lepša ko druga, kako ljubko migljajo na nebu in hite proti zahodu, pa mu hitro mine ura za uro.

V vojski je velikega pomena daljnogled, periskop in daljinomer. Vsa ta orodja so zvezdoznanci iznašli in izpolnili. Po zvezdah določujejo vojne ladje na morju kraj, na katerem se nahajajo, in letalcem v zraku in vojakom na suhem so zvezde zanesljivi kažipot.

S tem "Passierscheinom" stopimo zopet k zvezdam.

Poglejmo, v kakšni zvezi z zvezdami je teden.

Brez dvoma izhaja razdelitev časa v tedne iz nadnaravnega božjega razodetja. Koj prvo poglavje sv. pisma našteva šest dni dela, katerim sledi dan počitka. In iz besed tretje božje zapovedi: "Spomni se, da posvečuješ sobotni dan', moramo sklepati, da so imeli Izraelci teden že pred Mozesom. Tudi stari Babilonci in Egipčani so poznali teden. Rimljani so ga sprejeli od Egipčanov. Tudi stari Germani so baje delili čas na tedne, še preden so se seznanili s krščanstvom.

Tisti, ki ne priznavajo božjega razodetja, trdijo, da je teden nastal vsled luninih izpremenov. Od enega do drugega izpremena poteče približno sedem dni: od tod razdelitev v sedmice ali tedne. Te trditve nam ni treba zametavati. Saj lahko obstoji poleg nadnaravnega tudi naravno razodenje božje volje.

Stari Babilonci, Egipčani in Rimljani so dajali dnevom v tednu imena po solncu, luni in njih znanih planetih. Imenovali so jih po vrsti, začenši z nedeljo: dies Solis, Lunae, Martis Mercurii, Jovis, Veneris, Saturni. Kakor znano, so Rimljani pod vsakim izmed teh imen častili tudi posebna božanstva. Germani so vzeli po vzgledu Rimljanov za posamezne dneve v tednu imena iz lastne mitologije.

Judje pa so s posebnim imenom imenovali samo Gospodov dan, namreč šabath (sobota); druge dneve so imenovali v številniki: prvi (nedelja), drugi, tretji dan itd. Petek so ob Kristusovem času imenovali po grško paraskeve, to je priprava za soboto. Grki so obenem s krščanstvom ta imena popolnoma sprejeli; samo nedeljo imenujejo Kyriaki, to je Gospodov dan. Prav tako je v liturgičnem jeziku rimske cerkve, ki je pa tudi za petek ohranila številnik: feria sexta. Romanski in germanski narodi (razen Portugalcev, ki imajo cerkvena liturgična imena) so povečem ohranili stara poganska imena. Med tem ,ko je Judom, Grkom in liturgičnemu jeziku rimske cerkve nedelja prvi dan, je nam prvi dan ponedeljek, torek (vtorij — drugi) drugi dan i. t. d.

Je nekaj vrst pajkov, ki imajo strupene tipalnice; najbolj strupen je brazilski pajek "tarantula", ki s svojim pikom lahko umori človeka.

•

Hiša, zgrajena z opeke je bolj trpežna, kakor z granitnega kamna zgrajena hiša.

•

Na otoku Kuba se nahaja največji oranžni nasad, ki meri v obsegu 2000 akrov.

•

V srednjem veku je na Angleškem določal parlament plačo za kosce po 1 penny na dan.

Denar naložen pri nas je varno shranjen.

Priporočamo se Slovencem, da ulagajo denar pri nas bodisi na čekovni ali obrestni račun in jim zagotovimo vselej kulantno postrežbo.

Plačujemo po 3% obresti na denar uložen na obrestni račun.

Mi podpiramo Slovence in se torej tudi priporočamo njihovi naklonjenosti. Pri nas lahko nalagate denar če živite v Jolietu ali pa v katerem drugem kraju Združ. držav.

Dva člana K. S. K. Jednote sta naša dolgoletna uslužbenca: g. Jos. Dunda, predsednik nadzornega odbora K. S. K. J. in g. Jos. F. Skrinar.

Naša banka je pod nadzorstvom vlade Združenih držav.

Pošiljamo denar v staro domovino zanesljivo in po najnižjem kurzu. Oddajamo v najem varnostne škrinjice po $3.00 na leto za shranjenje vrednostnih papirjev in listin, kjer so vedno varne pred ognjem in tatvino. Izdajamo menjice na vse kraje.

Poslopje, v katerem so naši uradi je lastnina te banke.

Naša banka je depozitni urad za mesto Joliet, za okraj Will, za državo Illinois in za vlado Združenih držav.

The Joliet National Bank

JOLIET, ILLINOIS

Kapital $150,000. Rezervni sklad $300,000.

Izhaja vsako sredo.

Lastnina Kranjsko-Slovenske Katoliške Jednote v Združenih državah ameriških.

Uredništvo in upravništvo:
1951 West 22nd Place, Chicago, Ill.
Telefon: Canal 2487.

Naročnina:
Za člane, na leto.....$0.60
Za nečlane $1.00
Za inozemstvo $1.50

OFFICIAL ORGAN
of the
GRAND CARNIOLIAN SLOVENIAN CATHOLIC UNION
of the
UNITED STATES OF AMERICA

Issued every Wednesday.

Owned by the Grand Carniolian Slovenian Catholic Union of the United States of America.

OFFICE:
1951 West 22nd Place, Chicago, Ill.
Phone: Canal 2487.

Subscription rate:
For Members, per year.....$0.60
For Nonmembers $1.00
For Foreign Countries.....$1.50

Pravila za dobre člane.

(Po "Fraternal Aid Union.")

Dober član kake podporne organizacije izpolnuje pred vsem sledečih 7 glavnih pravil:

1) Hodi redno k sejam, kadarkoli mu le mogoče in ne dela pri tem nikakih zadržkov in izgovorov. Dober član se že veseli mesečne društvene seje, slab član se pa iste ogiba. Ako je pa n. pr. kak dober član zadržan, da v resnici ne more prisostvovati seji, o tem pravomočno obvesti društvenega tajnika.

2) Dober član drži vedno z večino. Boril se bo za dobrobit društva, ali kaj drugega toliko časa, dokler ta boj traja. Ko je pa enkrat zadeva poravnana, se bo pridružil vladajoči stranki, čeravno mu ni to sprva po volji.

3) Dober član Jednote, ali društva je vedno bratoljub (fraternalist). On veruje v bratoljubje in se ravna po načelih bratoljubja. Tak član spoštuje in drži svoje dane obljube bodisi v duhu, ali pa z dejanji.

4) Dober član ni nikoli zdražbar. Čeravno se morda ne strinja povsem z načeli svoje organizacije pri sejah, — bo o svojem društvu zunaj sej vedno le dobro in lepo govoril. Poleg tega tak član dela tudi kar mu je v njegovi moči za ugled, napredek in dobro ime društva.

5) Dober član ne bo nikdar prisojal društvu kot posamezniku ali društvenemu odboru kakih posebnih predpravic in privilegij, kajti dotičnik dobro ve, da ima on ravno toliko pravice do društva, kot kak drug član, ali uradnik istega društva. Njegova odgovornost za dobrobit društva, njegove zaobljube za izpolnovanje društvenih pravil so ravno take in slične zaobljubam najvišjega društvenega uradnika.

6) Dober član bo posvetil dosti svojega prostega časa za napredek in dobrobit svojega društva, ker spozna dejstvo, da če on pospešuje društvene interese, pospešuje s tem svoje lastne interese (koristi).

7) Dober član ne bo nikdar čakal, da ga bo tajnik društva tirjal za prispevke. Tudi ne bo pričakoval, da bi ga hodil tajnik prosit na dom, da naj plača zaostalo. Dober član zna ceniti čas vsacega tajnika ali blagajnika in spozna, da je društvena nagrada za njegovo delo majhna, torej ne more pričakovati, da bi tajnik vsled njegove malomarnosti zastonj trgal svoje čevlje.

Še je več drugih pravil in točk, katere dobri člani društev radi izvršujejo, slabi pa zanemarjajo. V obče rečeno, kdor bo teh sedem gorinavedenih lepih navodil vedno vestno izvrševal, ne bo imel nikdar kakih sitnosti s krajevnim društvom, ali pa celo z Jednoto. — Da bi si jih pač tudi člani in članice naše K. S. K. J. z velikimi črkami zapisali v svoja srca!

Zaključek 64. kongresnega zasedanja.

Po devetmesečnem delovanju se je dne 8. t. m. v Washingtonu zaključilo 64. kongresno zasedanje, kajti državni poslanci in senatorji so v obče dovršili svoje delo in so se podali domov v svoje volilne okraje, kjer jih čaka tudi dovolj posla povodom bližajočih se predsedniških volitev.

Na 64. kongresno zasedanje so letos demokratski voditelji zelo ponosni, ker so po njih zatrdilu ves čas uspešno delovali. Tekom zadnjih 9 mesecev se je namreč sprejelo in odobrilo v kongresu okoli 500 raznih predlog in novih zakonskih določb. Ti voditelji so najbolj ponosni na to, ker se jim je posrečilo uveljaviti predlogo za povečanje ameriške obrambne sile (armade, mornarice in utrdb) za kar se je določilo kakor znano $662,476.000. Izmed preostalih sprejetih predlog je tudi važna predloga, katero je predsednik Wilson dne 7. t. m. podpisal, tikajoča se povečanja ameriške trgovske mornarice. Vlada bode izdala 50 milijonov dolarjev za zgradbo in nakup novih tovornih in potniških parnikov, katere se mora zgraditi z Zedinjenih državah. Povečanje ameriške trgovske mornarice je za našo Unijo velevažnega pomena, kajti novi trgovski parniki bodo opravljali službo tudi z inozemstvom, torej tudi z Evropo. Vozili bodo redno tja i nazaj potnike, blago in našo pošto.

Na 64. kongresu se je poleg tega ukrenilo še več drugih koristnih stvari za socialno življenje. V prvo vrsto spada znana Adamsonova postava za 8urno delo na železnicah. Tudi za farmerje se je ukrenilo na tem zasedanju več koristnih točk n. pr.: ustanovitev državnih farmerskih bank, zboljšanje javnih cest in "standard" žitna postava.

Druge važne predloge, sprejete na tem zasedanju so sledeče:

Odškodninska postava za ponesrečene državne uslužbence.

Izboljšanje določb o neodvisnosti Filipinskega otočja.

Enostavni sistem tovornih listov.

Nova carinska tarifna prememba.

Olajšan davek pri importiranih barvilih.

Ustanovitev državne tvornice za izdelovanje jeklenih plošč za bojne ladje.

Ustanovitev državne tvornice za smodnik.

Povečanje obresti pri poštnohranilničnih vlogah od $500.— do $1,000 —.

Uvedba posebne državne komisije za izpraševanje pri morebitnih generalnih stavkah železničarjev.

Nakup danske zapadne indijske kolonije v znesku $25,000.000.

Povečanje dohodninskega in zapuščininskega davka.

Uvedba davka pri izdelovanju municije.

Premirje z Mehiko.

Že leta in leta imajo naše Zedinjene države sitnosti in homatije z Mehiko. Krivično in nepravilno početje Mehikancev s svojo veliko sosedno republiko je pa privrelo do skrajne točke osobito v tekočem letu.

Naša vlada v Washingtonu je skušala že na vse načine priti do sporazuma in premirja z Mehiko; ker ni šlo iz lepa, se je poslalo preko meje znano kazensko ekspedicijo, ki naj bi zatrla mehiške bandite, da bi več ne plenili naših obmejnih naselbin, da bi več ne morili po nedolžnem ameriških podanikov in da bi mehiška vlada več ne plenila premoženja Američanov v Mehiki.

Kakor vemo, je bil načrt te kazenske ekspedicije brezuspešen, kajti general Villa, poglavar mehiških roparjev je še vedno na prostem. Ker torej ni bilo mogoče v Mehiki ničesar s silo doseči, se je nastopilo druge korake. Z Mehiko naj se doseže premirje na lep in miren način.

V ta namen se je določilo posebno mirovno komisijo, sestoječo iz zastopnikov Zedinjenih držav in Mehike ki so se sešli skupaj dne 6. t. m. v mestu New London, Conn. Takoj prvi dan (6. sept.) je predsedoval na tem zborovanju Louis Cabrera, načelnik mehiške deputacije.

Naravno, da so takoj ta dan zastopniki mehiškega predsednika, Carranze predložili konferenci zahteve in pogoje, pod katerimi naj bi se doseglo stalno premirje med Zedinjenimi državami in Mehiko. Mehikanci zahtevajo:

1.) Da se naj vse ameriško vojaštvo takoj odpokliče iz mehiškega ozemlja.

2.) Zedinjene države naj skrbe za potrebno varnost in stražo ob mehiški meji.

3.) Zedinjene države naj za stalno uradno priznajo Carranzovo vlado.

4.) Priznanje Zedinjenih držav, da skuša general Carranza v Mehiki uvesti vse potrebne reforme pri izobrazbi, ekonomiji in trgovini, kar bo postavilo Mehiko na ono stališče, kakoršnega zavzemajo drugi ameriški narodi.

5.) Stalno pogodbo med Zedinjenimi državami in Mehiko, ki naj določa točke in pogoje, da bi se dosedanje obmejne homatije lahko odstranilo.

V prvi vrsti zahtevajo Mehikanci, da naj bi ne imeli Američani nikedar pravice, pošiljati svojega vojaštva preko meje na mehiška tla.

Seveda so imeli na tej konferenci tudi ameriški zastopniki svojo besedo. Svoje mehiške tovariše so vprašali, čemu imajo slednji toliko zaupanja v moč Carranzove vlade? Pri tem so naglašali, če bi se res ugodilo sedaj želji Mehikancev, da bi se naše vojaštvo odpoklicalo domov, bi general Villa lahko še v bodoče plenil in ropal po ameriškem ozemlju.

Na ta vprašanja in na te izjave so mehikanski zastopniki odgovorili, da se je uprizorilo provokacijo gen. Ville le iz sovraštva do do preds. Carranze. Gen. Villa je hotel uvesti v Mehiki splošno ustajo; dalje je nameraval pognati s prestola sedanjega "de facto" predsednika Carranzo; ker se mu pa to ni posrečilo, je pričel ropati in napadati mirne Američane. Dalje se je ameriškim zastopnikom na tej konferenci zatrjevalo, da se ni treba Zedinjenim državam nič več bati gen. Vila, ker ga bo ukrotila že mehiška vlada sama. — Lepe besede in obljube, samo če se bodo res uresničile?

Zaušnica Angleški.

Dne 6. septembra t. l. se je sprejelo v senatski zbornici v Washingtonu, D. C. zelo važen zakonski načrt, katerega je izdelal senator Chas. S. Thomas iz države Colorado. To predlogo je sestavil navedeni senator kmalu potem, ko se je v Londonu uprizorilo bojkot ameriškim trgovcem, ki poslujejo z zavezniki. S tem da je postavila Anglija gotove ameriške trgovce na "črno" tablo, ali "črno" listo, je zadala naši vladi hud udarec. V Washingtonu so prišli končno možje pri zakonodaji do zaključka, da je Anglija že dovolj časa brila noreč iz Amerike in da je tudi ona zaslužila primerno zaušnico v sedanji obliki Thomasove zakonske predloge, o kateri bomo takoj izpregovorili.

Ameriškemu ljudstvu se godi že nekaj mesecev semkaj huda krivica, ker zadržuje Anglija tudi vso našo pošto. Tozadevno se je poslalo že letos dne 4. januarja v London oster protest; Anglija pa do danes še ni formalno odgovorila. Anglija je hotela dalje uničiti ameriško izvozno trgovino s svojo zloglasno "črno"listo, kakor že gori omenjeno.

Tudi vsled tega se je naš državni department pritožil v Londonu še dne 25. julija t. l., a odgovora še ni dobil. Ker se torej ni hotela Anglija iz lepa z nami pobotati glede kršenja mednarodnega prava, bo vsled tega po novi Thomasovi postavi tudi sama nekaj trpela glede kršenja poštnih določb in uprizorjenega bojkota.

Senator Thomasova predloga, ki je bila sprejeta z 42 proti 16 glasovi določa, da ima vlada (predsednik) pravico odkloniti izdajo uradnih listin vsakemu parniku, ki je last kake bojujoče se sile, — ako bi se branil vzeti ameriško blago na dotični parnik če ima le še kaj prostora na njem. V slučaju, da bi skušal tak parnik skrivoma uiti brez postavnih papirjev iz kakega ameriškega pristanišča, bi zadela lastnika tega parnika kazen od $2000.— do $10,000, ali 2 leti državnega zapora, ali vse skupaj. Tudi bi zvezna oblast tak parnik zaplenila za vedno.

Predsedniku Zedinjenih držav se daje zaeno popolno moč, da sme uporabiti v slučaju potrebe za to izvrševanje vso silo na suhem in na morju. Vsled tega bodo stražili zanaprej naša ameriška ameriška vodovja in pristanišča številni mali carinski parniki in tudi večje bojne ladje, da bi kak angleški, ali drugi inozemski parnik ne odplul na visoko morje brez dovoljenja ameriške vlade. Ako bi pa na primer Anglija kak naš parnik v kakem drugem pristanišču zadržala, se bo uporabilo silo na ta način, da se bo tja poslalo kako ameriško bojno ladjo.

Pri prihodnjem zasedanju kongresa, meseca decembra, se bo najbrže sprejelo tudi predlogo senator Phelana, da naj se postavno prepove rabo ameriške pošte, kablja, brezžičnega brzojava, ekspresa in vseh komunikacij, — vsem onim državljanom, oziroma državam, ki delajo tudi Američanom ovire pri poštnih in drugih komunikacijah. Ta predloga je bila za sedaj ovržena. V tej postavi se jasno naglaša, da morajo imeti vsi ameriški državljani popolne in enake pravice do vporabe pošte in komunikacije z bojujočimi in nebojujočimi se državami, kakor jo uživajo razne države v tem oziru z Zedinjenimi državami.

Ta postava ima stopiti v moč in veljavo takoj, ali tedaj, ko se predsednik Zedinjenih držav zadostno prepriča o kršenju mednarodnega prava po kaki inozemski državi.

Da se bo pa Anglijo in njene zaveznike še bolj moralično kaznovalo, je stavil senator James v sent. zbornici posebno predlogo, da naj se postavnim potom za nedoločen čas prepove izvoz tobaka in drugih stvari iz Zedinjenih držav na Angleško in v druge države Severne Evrope, izvzemši nevtralnih držav. Tudi ta predloga je bila z veliko večino glasov sprejeta.

Sedaj ima predsednik Wilson moč in pravico, da na podlagi teh zakonov lahko prepove uvoz in izvoz gotovega blaga v one in iz onih držav, ki bi delale ovire ameriškemu tovornemu in poštnemu prometu.

Pričakovati je, da bodo te nove postavne določbe hud poper za gotove države in da bodo pričeli že v kratkem prihajati v Washington ostri protesti. Prav je in umestno, da so se v Washingtonu zdramili in pokazali, da ni dobro in umestno briti šale z Amerikanci, ki zastopajo v sedanji vojni vedno svoje nevtralno stališče. — Morda bode ta postava ošabno in mogočno Anglijo malo izučila, kar povsem zasluži, kajti bojkotiranje kake nevtralne sile in zadrževanje njene pošte je najbolj moderno in največje politično lopovstvo, ki zasluži še hujšo kazen.

Nekoliko podatkov o sedanji srbski armadi.

Edgar Ansel Mowrer, vojni dopisnik lista "The Chicago Daily News", je poslal iz Rima dne 1. avgusta t. l. svojemu listu obširno poročilo o žalostnem položaju, v katerem se sedaj nahaja srbska armada na Balkanu. V tem poročilu se zatrjuje, da so srbski častniki in vojaki skoro do cela obupani vsled izgube svoje domovine. Vsled pomanjkanja častnikov, zapovedujejo sedaj razpršeni srbski armadi francoski in angleški generali. m

Glavna srbska armada se nahaja sedaj v Solunu, kjer pričakuje nove ofenzive ob strani ententnih zaveznikov za vpad na Bolgare. (Ta ofenziva se je zadnje dni že pričela. Op. urednika.) Glasom izjave gorinavedenega vojnega dopisnika, so vse čete zaveznikov v Solunu v dobrem stanju, tako, da bodo lahko? tekmovale Bolgarom in centralnim zaveznikom. Tudi Bolgari so dobro pripravljeni na vojno; le dosti častnikov te armade se je dalo z denarjem podkupiti, da so pobegnili čez mejo. Turkov sedaj ni v bližini Soluna. Ko se prične z novim bojevanjem, nameravajo zavezniki kreniti proti Macedoniji in ne čez bolgarsko mejo, ali v Thracijo.

Srbska vlada hoče ostati še toliko časa na otoku Krf, dokler si ne pridobi zopet nazaj kakega srbskega kraja, ali mesta. Meseca februarja in marca letos, je bilo na tem otoku zelo živahno, kajti število vseh tujcev je znašalo 170.000; med temi je bilo tudi okoli 120.000 srbskega vojaštva, več beguncev zaveznikov, in Srbov iz Avlone ter Biserte. Sedaj je na otoku Krf zopet bolj prazno, ker se je pomaknilo vojaštvo proti Solunu. Ostalo je le še nekaj francoskih in grških in sbrskih čet, ki skrbijo za mir in red na tem otoku, ali so pa ostali za rezervo.

"Iz Krfa se je poslalo zadnje dni do 100.000 Srbov", tako pišejo omenjeni vojni poročevalec. "Jaz zelo dvomim, če bodo sploh Srbi zmožni odbijati hude sovražne napade? Srbi se borijo namreč že celih zadnjih 5 let in so v tem času doživeli že toliko porazov, da jim ni preostalo več dosti razpoloženja za bojevanje. Nekateri izmed srbskih vojakov in častnikov so vsled tega zelo pobiti, ker vedno mislijo, da bo končna zmaga na strani Nemčije? Na otoku Krf je danes (1. avg.) še 15.000 Srbov v rezervi, med temi je okoli 3000 častnikov. Teh se ni za enkrat poslalo vsled tega proti Solunu, ker niso moralično dovolj močni. Dosti Srbov je iz obupa pobegnilo tudi že na Grško. Ker manjka, kakor že omenjeno srbski armadi dobrih, zanesljivih in izkušenih častnikov, so Angleži in Francozi prisiljeni po svojih častnikih zapovedovati tej armadi; večkrat se pripeti, da zapoveduje kakemu srbskemu polkovniku, kak francoski ali angleški štotnik.

V obče se da sklepati, da se je srbsko armado skrčilo v toliko, da služi svojim zaveznikom le kot nekak dninar. Srbskim vojakom in častnikom dajejo plače Angleži in Francozi in jih skušajo tolažiti in spraviti v boljše stanje in pogumnost. Naravno, da tega ni zameriti Srbom dandanes, kajti Srbi so se v zadnjih vojnah vedno junaško kazali in vedli. Na otoku Krf tudi ni bilo ves čas kakih nemirov med srbskim in drugim vojaštvom, pijača je bila ondi prepovedana; ni enkrat se ni čulo, da bi Srbi nadlegovali ondotne žene in dekleta. Zdravstveno stanje srbske armade se je zadnji čas zelo zboljšalo, za kar gre v prvi vrsti hvala Ameriškemu "Rdečemu križu." In še danes skrbijo ameriški zdravniki in avstrijske bolniške postrežnice za ono nesrečno srbsko ljudstvo, ki je ostalo še na svojih domačih tleh.

Prometna zveza nad Krfom in Italijo je bolj slaba, kajti tja in nazaj pluje le en prevozni parnik, v spremstvu kakega torpednega čolna v svrho varnosti."

Ameriške vesti.

Pred generalno stavko v New Yorku.

New York, N. Y. 9. septembra. — Stavka uslužbencev nadulične in podulične električne železnice v New Yorku traja še vedno. Ker nočejo družbe ugoditi željam stavkarjev, se namerava tekom dni uprizoriti generalno stavko raznih strokovnih unij. Ako se to uresniči, bode skoraj vse delo v New Yorku počivalo, ker zavzemajo te unije do 800,000 organiziranih delavcev v New Yorku.

Danes je došel semkaj iz Bostona predsednik Ameriške delavske federacije Samuel Gompers, da se udeleži jutri skupnega tozadevnega posvetovanja. Razni organizirani delavci nameravajo uprizoriti generalno stavko iz simpatije do stavkujočih uslužbencev nadulične in podulične železnice.

Dne 7. t. m. je prišla policija na sled neki tajni družbi, ki je nameravala razstreliti na treh važnih mestih rov podzemeljske električne železnice. Med tem so nameravali zarotniki pognati v zrak železniški rov pod East Riverjem.

Nezadovoljni premogarji.

Kansas City, Kans., 9. sept. — Med unijskimi premogarji južnozapadnih okrajev Kansasa in Missouri vlada velika nezadovoljnost, ker jim družbe nočejo odobriti nove plačilne lestvice. Aleksander Howat, predsednik premogarske unije v državi Kansas zatrjuje, da se bo dne 11. t. m. predložilo družbam ultimatum. Če bodo lastniki rovov zahteve tudi sedaj odklonili, bode šlo na stavko 35,000 premogarjev.

Novi davki na vino.

Washington, D. C., 9. sept. — Glasom nove carinske predloge ki stopi danes v veljavo se odpravi davčne kolekte na razne listine in toaletne predmete. Nova davčna postava določa posebne odredbe za trgovce z vinom in žganjem na debelo, ki morajo do 5. vsakega meseca naznaniti carinski oblasti, koliko opojne pijače imajo v zalogi, koliko so iste prodali in komu? Vinski davek zanaprej je sledeči: do 14 odst. alkohola močnega se plača 4c pri galoni, od 14—21 odst. 10c; od 21—24 odst. 25c; od 24 odst. naprej pa $1.10 pri galoni. Od šampanca in penečega vina 3c na pol pinta; od sladkih likerjev in umetno mešanega vina 1 in pol centa pri pol. pintu.

Razstrelba v premogovem rovu.

Shanokin, Pa. 10. septembra. — Vsled plinove razstrelbe, ki se je pripetila včeraj popoldne v West Gangway premogovniku, nedaleč od tukaj, je bilo 6 premogarjev zasutih in nevarno obžganih. Dva izmed teh, Bruno Getto-ja in Karol Kroha so že opravili na površje, ostali štirje se pa nahajajo še v gorečem rovu.

Rockefeller odklanja plačo bivšim uslužbencem.

New York, N. Y., 11. septembra. — Tukajšna Standard Oil Co. je določila, da ne bo več plačevala in podpirala 35 nemških mornarjev, ki so bili zaposleni na nekem tovornem parniku last Nemške ameriške petrolejske družbe, katerega je Rockefeller sedaj kupil. Ti mornarji niso dobili že več mesecev plače. Standard Oil Co. pravi, da teh zadržanih mornarjev ne bo podpirala, ker niso v tem času nič delali zanjo in jim ni bilo mar poiskati si kje drugje kakega dela.

9 urno delo za ženske.

Topeka, Kans., 11. septembra. — Državni trgovski oddelek namerava izdati prihodnji teden postavno določbo za splošno maksimalno 9 urno dnevno delo za ženske v državi Kansas. V prvi vrsti se bo ta postava ozirala na uslužbenke po raznih trgovinah.

Povečanje Studebakerjevih tovarn.

South Bend, Ind., 11. sept. — Ravnateljstvo velikih Studebakerjevih tovarn avtomobilov v našem mestu bo svoje tvornice zdatno povečalo in bo izdalo za to $2,000.000. Ko bode nova gradba gotova, bo naraslo število Studebakerjevih delavcev na 7000.

Kadenje pastorjem prepovedano.

Springfield, Ill., 9. septembra. — Na 93. letni konferenci zveze metodistovskih - episkopalnih pastorjev iz države Ill. se je včeraj sprejelo resolucijo, da ne smejo ti pastorji kaditi tobaka. Med drugim se je tudi sklenilo spraviti skupaj $300,000 za pokojninski sklad teh pastorjev.

Ljudske šole v Illinoisu.

Državni ravnatelj ljudskih šol v Ill. Francis G. Blair poroča, da se je dne 5. t. m. pričelo v 12,000 ljudskih šolah z rednim podukom. Skupno število šoloobveznih otrok v državi Illinois znaša letos oko 1,200.000.

Izumitelj žičnih ograj umrl.

Adrian, Mich., 9. septembra. — V starosti 73 let je danes tukaj umrl J. Wallace Page, premožni tovarnar in izumitelj žičnih ograj. Pokojni W. Page je pričel pred 50 leti prvi izdelovati te ograje, ter si je s tem pridobil lepo premoženje.

Roparski napad in umor.

Martins Ferry, Ohio, 9. sept. — Ko se je danes dopoldne peljal superintendent premogovnika — Florence Mine, — Lee Rankin po imenu po cesti čez Glens Run, sta ga dva lopova napadla in mu odvzela torbo z $12,000 gotovine. Ta denar je bil določen za plačo premogarjem. Rankin je na potu v bolnišnico umrl.

Kmalu po tem drznem napadu in umoru se je zbralo okoli 150 oboroženih premogarjev skupaj, ki so se podali s šerifi in krvnimi psi za ubeglima banditoma. Premogarji so zelo razjarjeni vsled tega umora, osobito še zato, ker niso dobili svoje zaslužene plače.

Otroška paraliza v New Yorku.

New York, N. Y., 9. septembra. — Od včeraj do danes je bilo zdravstvenemu uradu priglašenih zopet 55 novih slučajev otroške paralize; umrlo je pa za tem 10 otrok.

Da bi se omejilo to nevarno bolezen, je izdala mestna oblast že nedavno ukaz, da naj se spravi s pota vse mačke in pse v Greater New Yorku. Vsled te odredbe so s plinom zadušili en sam teden 72.000 mačk in 8000 psov.

Prohibicija v W. Va.

Charleston, W. Va., 11. septembra.—Fred A. Blue, državni davčni komisar poroča, da se je tekom zadnih dveh let število zločinov v tej državi zmanjšalo za 50 odstotkov, število aretacij vsled pijanosti pa za 75 odst. To povzroča postavna prohibicija v tej državi.

Ko je bila država W. Va. še "mokra", je znašala število aretacij v 50 velikih okrajih 19.567 na leto; prvo leto po uvedbi prohibicije je bilo aretiranih vsled pijanosti samo 9956 oseb, zadnje leto pa 3357.

K. S. K. Jednota

Ustanovljena v Jolietu, Ill. dne 2. aprila 1894. Inkorporirana v Jolietu, državi Illinois, dne 12. januarja, 1898.

GLAVNI URAD: JOLIET, ILL.
Telefon 1048

Od ustanovitve do 1. avgusta 1916 skupna izplačana podpora
$1,174.941.77.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: Paul Schneller, 1951 W. 22nd Place, Chicago, Ill.
I. Podpredsednik: Joseph Sitar, 805 N. Chicago, St., Joliet, Ill.
II. Podpredsednik: Anton Grdina, 6127 St. Clair Ave., Clveland, O.
Glavni tajnik: Josip Zalar, 1004 N. Chicago St., Joliet, Ill.
Pomožni tajnik: Josip Rems, 2327 Putnam Ave., Brooklyn, N. Y.
Glavni blagajnik: John Grahek, 1012 Broadway, Joliet, Ill.
Duhovni vodja: Rev. Jak. Černe, 820 New Jersey Av., Sheboygan, Wis.
Pooblaščenec: Martin Muhič, box 537, Forest City, Pa.
Vrhovni zdravnik: Dr. Martin Ivec, 900 N. Chicago, St., Joliet, Ill.

NADZORNIKI:

Josip Dunda, 704 Raynor Ave., Joliet, Ill.
Geo. Thomas, 904 East B. St., Pueblo, Colo.
John Povsha, 311—3. Ave., Hibbing, Minn.
Frank Petkovšek, 720 Market St., Waukegan, Ill.
Frank Frančič, 318 Pierce St., Milwaukee, Wis.

POROTNI ODBOR:

Mihael Kraker, 614 E. 3. St., Anaconda, Mont.
Geo. Flajnik, 3329 Penn. Ave., Pittsburgh, Pa.
Anton Gregorich, 2112 W. 23. St., Chicago, Ill.

PRAVNI ODBOR:

Joseph Russ, 6619 Bonna Ave. N. E. Cleveland, Ohio.
Frank Svete, 38—10th St., North Chicago, Ill.
Frank Plemel, Rock Springs, Wyo.

UREDNIK "GLASILA K. S. K. JEDNOTE":
Ivan Zupan, 1951 W. 22nd Place, Chicago, Ill.
Telefon: Canal 2487.

Vsa pisma in denarne zadeve, tikajoče se Jednote naj se pošiljajo na glavnega tajnika: JOSIP ZALAR, 1004 N. Chicago St., Joliet, Ill. dopise, društvene vesti, razna naznanila, oglase in naročnino pa na: "GLASILO K. S. K. JEDNOTE", 1951 W. 22nd Pl., Chicago, Ill.

Morilec.

Bosanska slika. Spisal **V. Gerbič.**

Zvoni zvonec,
Čoban (pastir) čuva ovce...

Sveže zelenje je krasilo prirodo. Mlada vesna je bila prihitela v krajino in pritisnila na svoje grudi grič in gaj. V svežem pomladnjem zraku so se razkošno širile prsi, iz sveže razorane zemlje je puhtela sladkost. "Cin-cin-cin-cin!" je zvenelo med grmovjem na pašniku. Oven-vodja je hodil semtertja in mulil sočno travo, ki je silila radovedno proti sinjemu nebu; za njim pa so drle ostale ovce, kamorkoli se je genil. Petrček, osemletni čoban, je skakal, vriskal in pel, kakor da nosi nebesa v malem srčecu. Cin-cin-cin-cin..... Petrček je sedel na grčavo korenino mogočnega hrasta, ki še se ni bil vzdramil iz zimskega spanja, potegnil iz nedrij svojo frulo (pastirska dvojna piščal, na katero igrajo Bošnjaki jako spretno) in začel svirati... "Pucaj frulo, dvoje na troje, jer me mila moja ne voli...." Kakšno veselje, kolika zadovoljnost je žarela z otročjega lica! Saj pa je tudi razkošno spomladi na paši, sredi pisanega cvetja, pod širokim, nebeškim svodom, prost, popolnoma prost, brez vseh skrbi.... In mili Petrček je pozabil popolnoma na svojo dolžnost, paziti na ovce. "Pucaj frulo, dvoje na troje...." Cin-cin-cin- cin....

Ko se je Petrček nekoliko zavedel, je zvenelo cin-cin že daleč doli pod gričem. Prestrašil se je silno: kaj, če so zašle ovce v ozimino! Gazda (gospodar) Uroš je strašno hud človek, gotovo ga zatoži očetu. Joj, to bi bilo toče! Petrček se je nehote prijel za plat pokore in zdirjal po griču navzdol.

"Ej... ho-ho.... ceej, čuj... lisec! Hodi sem! Hohoho-ho! Peter te kliče!... Ali si čul!?" tako je kričal Peterček med dirom, toda oven tam sredi sočne ozimine se ni zmenil za pastirčevo stisko in njegovo prestrašeno klicanje. Pridno je mulil sočno zelenjavo, in vseh dvesto ovac mu je delalo družbo. Petrčku je bilo vroče in mraz, solze so se mu udrle po licu, in ves zasopel je hitel k ovnu. Joj, joj, to bo toče! Toče....

"Cin-cin-cin-cin!" Z največjo težavo je zavlekel Petrček svojeglavnega ovna, ki mu je teknil prepovedani sad tako dobro, z ozimine na staro pot, in vse ovce so mu sledile pokorno. No, hvala Bogu in vsem svetnikom, škode ni veliko in nihče ni videl ovac. Sedaj pa le hitro proč s tega kraja skušnjave.

Toda Petrček se je uštel v svoji nadi.

"Ej, vražji sine!" mu je zagrmelo na ušesa kakor tromba sodnjega dne. "Ali se tako pazi na ovce, da uhajajo v škodo? Jaz ti pokažem, pasja zalega, kaj se pravi spati na paši ali pa ovce zanalašč poditi v njive..."

Petrčku so kar odrevenele noge, usta so se mu povesila in široko odprte oči so zrle prestrašeno v obraz gazde Uroša, ki je bil ves črn od jeze.

Gazda Uroš, korenjaški, širokopleči štiridesetnik, se ni zmenil za osuplost malega pastirja. Pograbil ga je kratkomalo za vrat in ga treščil ob tla; eksekucija se je pričela. Joj, joj, toča! Revež Petrček se je zvijal kakor črviček pod besnimi udarci koščene roke in sunki težko okovanih opankov. Zaman je prosil in zatrjeval, da se je zgodilo po nesreči in da se ne bo nikoli več. Gazda Uroš je rohnel in se penil od jeze; in Petrček se je branil čedalje manj in ječal vedno tiše.... Gorka kri mu je oblivala obraz....

"Cin-cin, cin-cin!" je zvenelo po vasi, ravno ko je oznanjal muezin z lesenega minareta poldne. "Cin-cin, cin-cin!" a Petrček ni vodil svojih ovac, gazda Vaso je vlekel ovna-vodjo za roge.

"Hej, Savo! Čuj!" je klical Vaso pred posestvom Petrčkovega očeta. "Stopi ven in vzemi ovce ki sem ti jih pripeljal domov."

Na kapiji (glavna vrata v plotu, ali zidu, ki obdaja poslopja enega posestva; nad njim je vedno mala streha) se je prikazal Savo. Začudeno je pogledal soseda in vprašal:

"Kako pa to, da goniš ti moje ovce? Kje pa je Peter, ki jih je pasel?"

"Ne vem, komšijo (sosed)," je odgovarjal Vaso. "Našel sem jih doli pri vroči vodi, čisto same. Zaman sem klical Petra, in ko ga ni bilo z nobene strani, sem prije ovna za roge in sem ga pripeljal da se ti ovce ne razgube."

"Bog povrni, komšijo!"

Vaso je odkorakal naprej. Savo pa je pognal majaje z glavo ovce v ograd. Čudno se mu je zdelo da bi Petrček, ki je bil vedno vesten pastir, zapustil čredo in odšel drugam.

Savo je stal dolgo zamišljen pod kapijo. Kje je vendar Peter? Zakaj se ni vrnil? Morda se mu je kaj pripetilo? Saj ni Petrova navada, potikati se okoli.

Ravno se je namenil gazda Savo, da gre iskat svojega sinka, ko je zavil okoli ogla stari Nurzaga. V rokah je držal malo, onemoglo telesce in upil že od daleč s hripavim glasom:

"Hoho, gazda Savo! Grdo so t zdelali sina; revež komaj diše Ves je polomljen in krvav!"

Oče je stal v trenotku pole; age.

"Kaj? Kdo?... Peter!.... In kdo kdo ga je pobil?!"

"Ne vem, komšijo! Ne vem!" je hitel brezzobi Nurza. "Tam v polju pod gričem sem našel črvička, ležal je ves v krvi, kakor mrtev. A diše, diše, hudega ne bo Po hodžo (mohamedanski svečenik) pošlji; Murat je pametna glava; on ga spravi takoj zopet na noge!"

Mati je ihtela nad Petrčkom in mu izmivala s hladno vodo kri z obraza, ostali otroci so molčali s strahom in gledali ranjenega bratca, oče pa je slonel med vrati in premišljal: "Kdo? Kdo?...." Veseli Petrček je bil vedno njegov ljubljenec.

Male grudi so vzdihnile globoko, celo telesce se je streslo in skaljene oči so se prestrašeno odprle. Ustnice so vztrepetale v veliki skrbi: "Ovce...."

"So doma, Petrček, so doma!" Oče je planil k malemu trpinu. "Pri Kristusovih ranah, povej mi, kdo te je pretepel tako nečloveško!"

"Gazda.... Uroš... ovce.... so šle v škodo..." Izmučene oči so se zaprle in spet je objel mrak Petrčkovo dušo.

"Kot mi pomozi sv. Sava, moj patron! K orožnikom pojdem, v mesto, in ga naznanim!" Gazda Savo je potisnil turban niže na čelo in odhitel z doma....

Večer se je rdečil na zahodu, ko je hitel z orožniške postaje proti domu. Skrb mu je spešila korake. Bog ve, kaj se je zgodilo med tem doma! Samo da ne bi Petrček umrl.... No, morda pa ne bo tako hudo, morda si je predstavljal v prvem trenutku vse prečrno. Le hitro naprej; srce se mu ne umiri, dokler ne bo pod svojim krovom, dokler ne pogladi Petrčkove ročice:...

Med tem so se pomikali iz vasi trije možje. Spredaj je stopal z dolgimi koraki gazda Uroš, za njim pa dva soseda; namenjeni so bili v mesto, kjer je bil drugi dan pazar (trg, semenj). V Urošu je še vedno kipela kri. Vest o njegovem neusmiljenem činu se je raznesla kmalu po vsej vasici, in ker Uroš ni bil posebno priljubljen zaradi svoje divje narave, so slišali vaščani s zadovoljstvom, da je šel Savo takoj v mesto k orožnikom. Tudi Urošu je prišla ta vest do ušes in ga strašno raztogotila. Tako torej! Ne samo, da trpi škodo na njivi — ta beračija ga gre celo ovadit, da je pretepel paglavca po vsej pravici! In zdaj bo imel še opraviti s sodnijo..... Prokleta golazen! Njega ovaditi, njega, ki je najpremožnejši svobodni kmet v okolici! No, naj le počaka Savo, tudi on se zna braniti. Takoj pojde napraviti protiovadbo zaradi škode; in še to poreče, da se je zgodila škoda namenoma, z vednostjo očeta. "Le počakaj mrha! Na tvoje povelje so se pasle ovce v moji ozimini. Tako se pogovorimo. Videli bomo, kaj poreče sodnik." Gazda Uroš je godrnjal še dolgo in stiskal pesti v slepi jezi.

Nesreča je nanesla, da se je vračal Savo ob istem času in po isti poti domov. Ko ga je zagledal Uroš od daleč, je kar zavrelo v njem. Zatulil je divje, kakor ranjen tur, strgal izza pasa dolg bosanski nož in zdirjal proti Savu.

"Pasji sine! Ti si me ovadil! Tu imaš, tu!" Zamahnil je z nožem, da ga pobije. A Savo ni bil strahopetec. Prijel ga je s trdno roko za pest in že sta se držala križem. Nastala je divja borba. Prsi ob prsih sta hropla in se premetavala po tleh...

Soseda, ki sta šla za Urošem, sta odrevenela v prvem trenotku, ko je zarohnel in zdirjal naprej. Ko pa sta zagledala borbo, sta stekla tja, da razdružita ljuta moža. Samo še pet korakov, pa sta pri njih.... V tem pa se je dvignil Savo, ki je ležal na Urošu, in si obrisal s težko roko polne srage s čela. Uroš je grebel s petami in prsti vlažno zemljo, oči so mu steklenele in se obračale pod čelo, iz hropečih ust se mu je valila krvava pena — v tilniku pa mu je tiščal lastni nož, in njegova konica je bila prilezla v goltanec...

Soseda sta obstala v nemi osuplosti. Savo ju je pogledal, obrisal roko ob čakšire in dejal zamolklo, z žalostnim glasom:

"Kizmet...." To rekši se je obrnil in izginil kmalu v bližnjem gozdu.

— — — — — — — — — —

Vest o ubojstvu se je razširila bliskoma po mestu in okolici. Vsi orožniki so morali takoj v službo, da poiščejo ubeglega Savo in zastražijo mrtveca, dokler ne pride sodnijska komisija. Savo pa je izginil, kot bi se bil vdrl v zemljo. Nikjer ga niso mogli najti.....

Bilo je že pozno zvečer, ko je razkladal orožniški nadporočnik naši družbi vso zadevo.

"Saj ga tudi ne dobimo," je končal. "Srbe poznam dobro; Srb je zvit. Po noči, v gozdu, ga ne izslede; jutri zjutraj je pa lahko že čez mejo."

"Zakaj bi bežal?" so ugovarjali nekateri. "Kar je storil, je bilo v silobranu."

"Silobran ali ne silobran," je zavrnil nadporočnik. "Savo ve, da je morilec in da bo zaprt kot tak; in zato bo rajše zbežal čez mejo. Veš kaj!" se je obrnil proti meni. "Predno greva spat, piješ pri meni še čašo čaja. In tudi vi, gospod adjunkt, če vam je drago. Pa dobro žganje imam doma, to je zdravo pred počitkom."

Vstali smo, oblekli suknje, poplačali večerjo in pijačo in se napotili v nadporočnikovo stanovanje, ki je ležalo koncem mesta nasproti orožniške postaje.

V nadporočnikovi sobi smo se počutili kmalu kaj udobno. Jaz sem vzel v roke staro gitaro, zapalil cigareto in začel ubirati akorde. Adjunkt je sedel poleg mene na zofo in začel peti narodno pesem: "U Stambulu, u stambulu sitno popijeva...." Nadporočnik m uje basiral in se sukal pridno okoli samovarja, kjer je potihoma godel krop. Čisto prijetno smo se počutili, in niti zmenili se nismo, da poteka čas in da kaže kazalec na uri že eno čez polnoči.

V tem se mi je zazdelo, da slišim trkanje na okno. Bili smo namreč v pritličju. Da, ne motim se, nekdo trka na okno in šipe zvene. Pristopil sem in vzdignil zaveco, misleč, da je kak znanec. V temi sem videl nerazločen obraz z omotanim turbanom.

"Nadporočnik!" sem se obrnil v sobo. "Nekak Bošnjak želi govoriti s teboj. Trka na okno."

Nadporočnik je stopil k meni in pogledal v temino; nato je poklical sluga in mu velel, naj praša, kaj želi oni človek.

Kmalu se je vrnil sluga in javil, da mož ne ve, kaj ga je privedlo, marveč trdi, da mora govoriti z nadporočnikom samim.

"Pripelji ga noter!"

Kmalu je stopil nočni gost med nas. Obstal je, potegnil turban iz glave in se poklonil:

"Božji blagoslov, gospoda!" je dejal; nato je iztegnil skrižane roke proti nadporočniku: "Tu imaš, da bo že enkrat pri kraju!"

Nadporočnik je pogledal došleca, potem naju dva, zmajal z glavo in se zasmejal:

"Ne razumem te, kume! Kaj pa hočeš?"

"Tu imaš! Ukleni me!"

"Ukleniti? Jaz? Zakaj?"

"Jaz sem oni, ki je ubil popoldne gazdo Uroša", je dejal došlec mirno. "Prišel sem, da me zapreš!"

Vsi trije smo ostrmeli. Nekaj strašno trpkega je stisnilo goltanec meni in ostalim. Nadporočnik se je prvi otresel osuplosti in dejal:

"Prijatelj, zakaj se ne javiš nasproti na orožniški postaji?"

"Saj sem se, dobri effendija! A nihče se ni oglasil, ko sem trkal. Ker sem pa vedel, da stanuješ tukaj, in videl luč, sem se oglasil pri tebi."

"Sedi!"

Prišlec je prekrižal noge in sedel na tla tik vrat. Nadporočnik je ukazal slugi, naj pridejo orožniki in odvedo siromaka v zapor. Nekaj časa je bilo vse tiho; nato ga je vprašal poročnik iznova:

"Ali ti je žal, da si ga ubil?"

„Nič mi ni žal, effendija!" je odvrnil mož s trdim glasom. "Ali on mene, ali jaz njega. Pobil mi je sina tako, da jedva ozdravi. Boljše je, da leži tam zunaj.... Če bi se vrnila prilika, — ubil bi ga drugič. Zdaj pa naj me obesijo če hočejo....

Kmalu nato je korakala temna postava uklenjena med dvema orožnikoma proti zaporom.

Vprašanje življenja.

(Po "Slovencu").

Nemški škof Faulhaber je rekel, da je bila Nemčija na potu v Pariz že pred vojno. Škofove besede je vsakdo razumel in jih bo tudi v Avstriji, kajti tudi pri nas je zadnje desetletje začelo padati število rojstev. V eni bližnjih številk prinesemo dotične avstrijske številke, za danes omenimo, da se v Nemčiji rodi vsako leto 560 tisoč otrok manj, kakor bi se jih moralo po številki iz leta 1900. Od začetka tega stoletja se je število živih rojstev na 1000 prebivalcev zmanjšalo od 25 na 27. dočim je prišlo v prejšnjem stoletju na tisoč prebivalcev 40 živih porodov. Nemčija bi danes morala šteti dva in pol milijona ljudi več; pa jih ni, ker se niso rodili in danes in zanaprej bi jih krvavo potrebovali.

Ni čuda, da je svetovna vojna, ki je dosedaj že milijonom moških vzela življenje, tudi to vprašanje spravila z elementarno silo na dan. Saj je to vprašanje prvo življensko vprašanje vsakega naroda, za države pa morda najvažnejše politično vprašanje. In rekli bomo še nekaj več: "Če se bo v prihodnje dalo pomnožiti število in zdravje novorojenčkov, verujmo, da se je tudi nravnost med narodi zboljšala. Kajti večje je število pravih rojstev brez večje nravnosti ni mogoče. Število živih rojstev ni padlo toliko radi neugodnih gospodarskih razmer, ampak radi strahu pred otrokom, vsled "tajnih bolezni" in pomanjkanja nravnosti. Resnične so besede: zlo se je začelo zgoraj, ne spodaj v širokih ljudskih plasteh. Ruski minister je rekel, da mora resno apelirati na "višje kroge."

Na Nemškem in v Avstriji so sedaj začeli preiskovati različne vzroke padanju rojstev. Ni čuda, da bi ob pogledu toliko svežih grobov radi videli, da bi vir življenja ne usihal! Kaj morajo priznati tudi pri nas? Tudi pri nas smo šli za Francijo ali v Pariz. Od zgoraj se je začelo in potem je šlo vedno bolj na široko in vojska grozi še z večjo grozoto. Danes ne velja več skrivati, da je prostitucija glavni grob rojstev. In dokazano je, da vzroki prostitucije ne tičijo toliko v obeti, vzgoji, pomanjkanju prilike za zakon, ali drugih vzrokih socialne narave, ampak v degeneraciji. 70 odstot prostitutk so hčere matere in očeta-pijanca. Iz teh najbolj tragičnih in ostudnih brlogov modernih mest gre "bela smrt" po mestu in deželi. Vsak četrti ali peti ženin v Berlinu ima najhujšo spolno bolezen. Večina spolno bolnih mater, 71 do 86 odstot, rodi samo mrtvo rojene otroke. Res vzroka dovolj, da se začne najodločnejši boj proti tej ljudski kugi in smrti. Drugi vzrok, ki pa pravzaprav pripravlja prvega in dovaja največ žrtev, je javna nemoralnost, sploh nečisto ozračje in mišljenje, ki diha iz modernega uživanja. Ne zapirajmo si oči: sedanja ženska moda in poltenost po raznih izložbah in knjigah jemljejo zlasti mladini odpor no moč in ji razdivjajo nežno mišljenje. Po velikih mestih mnogo zakrivijo razni nočni lokali, inserati po časopisih in priporočanje gotovih predmetov. Prodajalci zadnjih silijo že na deželo.

Tretji glavni vrok bo uživanje in strah pred otrokom. So ljudje, ki se bojijo otrok. Boji se dela in skrbi za otroka. Sebična in grda misel, ki mora izvirati samo iz srca, ki nima ne vere, ne ljubezni do Boga in domovine.

Nočemo reči, da socialna in gospodarska beda tudi ni kriva manjšega števila zakonov in tako tudi manjšega števila rojstev. To velja zlasti za uradništvo v državni ali zasebni službi. Kasno priti do bornega kruha in še tedaj samo za gotovo število glav res ne pospešuje življenja. V tem oziru je gospodarska stran res precej kriva.

Kako dobimo več zdravega zaroda? Od raznih strani se slišijo razni predlogi. V prvi vrsti se priporoča boj proti spolnim boleznim. Vsi vojaki, ki se bodo vračali domov, naj se preiščejo, da se kuga ne razlije po celi državi. Primeren in potreben je predlog: Starši naj ne dovolijo zakona, kjer eden ali drugi ni zdrav. Za zločinsko ali zelo nemarno razširjanje spolnih bolezni predlagajo tudi kazen. Po vojni, pravijo, nam bo še tako slabotno bitje dragoceno in država in družba bo morala storiti vse, da ohrani vsako življenje. Velika je pri nas umrljivost otrok v nežni starosti pod enim letom. V Nemčiji je v zadnjih 30 letih umrljivost otrok padla od 26 na 14 pri 1000 prebivalcih, kar se ima Nemčija zahvaliti svoji visoki socialni higijeni, bolniškemu in starostnemu zavarovanju. Pri nas bomo morali storiti še veliko za matere v otročji postelji in po porodu, za dobre babice in varstvo dojenčev. Mesta bodo v tem oziru dobila veliko dela, da preskrbijo domove za dojenčke, več zdravnikov in zdravo mleko.

Tudi z gospodarskimi sredstvi bodo skušali pomnožiti in ohraniti večje število zakonov in rojstev. Po mestih bo najvažnejša stanovanjska reforma, kajti marsikje se bojijo družin s kopico otrok. Draga ali nezdrava stanovanja tudi ne pospešujejo rasti otrok. Vedno bolj se poudarja tudi misel, da se mora uradniške in delavske plače določiti po številu otrok. Socialna plača se poudarja, toliko velika, da bo dala življenja za večjo družino. Priporočajo tudi, da naj ima pri napredovanju za višja in boljša mesta prednost tisti uradniki, ki ima večje število otrok. Marsikje bi se z davčnimi reformami dalo olajšati življenje družin in vzdrževanje večjega števila otrok. Vojne domove po deželi mislijo ustvarjati največ raditega, ker čisto pravilno računajo, da v kmečki hiši ni samo doma več vere in naravnosti, ampak tudi več otrok.

Po ravnokar navedenih potih se bo gotovo doseglo nekaj uspeha, toda zlo je treba začeti trebiti pri korenini. Boj nenravnosti in uživanju mora biti geslo. V tej luči se odpira tudi važnost treznostnega gibanja. Alkohol je tista deroča reka, ki ruši domove, družine, zdravje, nravnost in potaplja, ali pa rodi zločince, pijance in slabiče, ki človeštva ne morejo pomladiti. Upajmo, da ta vojna rodi vojno proti nenravnosti. Odpira se tudi državnikom in mislečim spoznanje, da sta vera in nravnost edina vira zdravega in krepkega rodu. Moderni čas je pokazal, da strah pred boleznijo in drugi oziri ne dajo dovolj odporne moči za boj proti strastem. Le srca, močna v veri in ljubezni do Boga, imajo obilo življenjske moči za čast in zdrav rod. Pričakujmo pomladitve samo iz tistih domov, kjer smatrajo otroke za božji blagoslov in bogastvo.

Kaj pa mi Slovenci? Tudi k nam pljuskajo ti valovi modernega življenja in v času, poskrbeti za življenje našega naroda, imamo menda vzroka več kakor vsi drugi.

O bodočem položaju cerkve na Francoskem.

V časopisju se je že večkrat naglašalo, da bi imela katoliška cerkev pričakovati več koristi, ako bi zmagale centralne države nego v nasprotnem slučaju. Gotovo se pa ne sme zanikati, da je tudi v apostatski deželi na zapadu zapaziti, kako se v armadi razvija verski duh. Ravno to pa opazujemo pod vsemi vojujočimi se narodi saj je naravno, dasi točere vojne smrtne nevarnosti in strahote pretresejo do dna tudi najtrša srca in vzbude v njih morda davno zaspalo versko čustvo. Razen tega pa pospešujejo versko obnovitev v francoski armadi vrhovni armadni voditelji, ki so verni katoličani, kakor tudi mnogoštevilni mladi duhovniki, ki so jih po postavi utaknili v vojaško suknjo. Toda ko se svetovna vojna konča, bo versko navdušenje trajalo pač približno tako dolgo, kakor je po napoleonskih vojnah in po vojni leta 1870—1871, to je nekaj let, potem bo pa brezverski liberalizem zopet igral prvo violino v francoskem parlamentu, senatu in ministrstvu. Da, ako bi Francozi premagali Nemce — kar je pa že danes smatrati za izključeno — bi se stališče sedanje kulturnobojne vlade le še utrdilo, ker bi se drugače v toliko strank in skupin raztrgana Francija naenkrat zedinila v občudovanju in hvaležnosti do onega režima, ki je narod tako zmagoslavno vodil skozi svetovno vihro.

Na programu francoskih, ali bolje rečeno mednarodnih svobodomislecev v Parizu je še vedno odprava svobodnega pouka in upeljava monopola za ateistično državno šolo, s čemer bi se odpravile zadnje katoliške zasebne šole. S tem bi se zamašili zadnji verski viri in satansko delo francoske revolucije bi bilo venčano z uspehom svetovne vojne. Ako pa svetovna vojna na Francijo nesrečno izpade, bi bilo upati, da pride cerkev zopet do svojega vpliva in časti; kajti na vlado in ostale mogočnjake bi leteli srditi očitki od vseh strani in političen preobrat bi bil več nego verjeten. Seveda bi se v to svrho morala dvigniti vsa poštena Francija in zlasti tudi njeno plemstvo in se zbrati za mlado gardo katoliške restavracije, ki je zadnji čas pogumno in z vihrajočimi prapori začela utirati pot novi, pravi, katoliški Franciji. Kadar se na Francoskem zopet dvigne kraljeva zastava, takrat bo poleg nje zopet mogočno zavihrál tudi papežev prapor.

Pogovor pod lipo.

(Ivan Cankar.)

Oba sta bila ranjena, ta na južnem, drugi na severnem bojišču. V tem hudem času sta se bila popolnoma zgrešila. Hotelo pa je naključje, da so obadva, ko sta že za silo okrevala, spravili v eno mesto; v eno mesto, pa vsakega v drugo bolnišnico. Tako je spet naneslo naključje, da sta se srečala šele po dobršnem mesecu.

Srečala sta se pred prijazno krčmo po evetočo lipo. Z žarečemi očmi sta se pozdravila, objela se prisrčno. Nato sta sedela pod lipo, se pogovarjala toplo o prejšnjih in zadnjih dneh. Nobena stvar, nobena misel in nobena beseda ni bila prikrita med njima.

Ker sta bila oba še mlada in zala, sta se začela nazadnje pogovarjati tudi o ženskah, o svojih najbližjih. Ta pogovor pa se je vrstil tako le:

— Mnogo sem doživel, mnogo izkusil; zdelo se mi je že, da sem star. Zdaj pa se mi je zasmejala mladost naravnost v obraz, dihnilo mi je v dušo soleno zdravje. Tudi prej sem ljubil dekleta, ljubil jih veselo, po fantovsko. Spoznal sem nenadoma resnobo in veličastvo ljubezni. Zdi se mi, ljubi moj, da sem nekje med zvezdami in da vidim vse, kar je.

— Nič drugače se mi ni zgodilo. Smrt mi je bila blizu tisočkrat; nazadnje pa sem res umrl in stopil sem v nebesa. Vse je drugače, nego je bilo prej; mlajši sem in v svojem srcu boljši. Doslej mi je bila ženska igrača, kar je mnogokdaj tudi zares. Nisem vedel, da je v tej igrači, ki prepeva in pleše, spoznanja več nego v samem Kantu, dobrote več nego v angeljih nebeških, moči in neustrašenosti več nego v nas, ki se nismo bali šrapnelov in granat. Zaradi bolečin, ki sem jih molče prenašal, mi je bil Bog usmiljen; dal mi je povračila in tolažbe toliko, da me je sram bolečin.

— Slišal sem pesem o ženski nezvestobi in sam sem jo pel. Zdaj bom žvižgal in vriskal vse drugo pesem. To staro, na pol pozabljeno, tolikokrat zasmehovano pesem o zvestobi do onkraj groba. Njene oči jo pojo, z njimi jo sladko prepeva smehljaj njenih ustnic, oznanja jo tiho vsak njen poljub, vsak objem njenih belih rok. Mir je v meni.

— Tudi v meni. Sanjal sem zmirom o veselem pohajkovanju po svetu, od kraja do kraja, od dekleta do dekleta, od ljubezni do ljubezni. Zdaj slutim pravo in edino srečo; ne slutim, gledam ji že v lice, blizu mi je. Napravim si gnezdo, nji in sebi, toplo zatišje, od čiste ljubezni obžarjeno. Kadar pridem k nji, občutim v dnu srca vso tiho, mirno radost, ki jo more dati človeku edino le dom. Ponižna hišica je, rdečo streho ima in zelena okna; sredi vrta stoji, pod košatimi jablani se vije peščena pot; na pragu čaka ona, sama belejša in nežnejša kot jablanov cvet; v njene plave lase so se bili zapleli zadnji žarki večernega solnca in nočejo stran. Tak dom bo moj!

— Moj dom si mi pokazal, kakor da si ga že videl z živimi očmi. Tako je: pohlevna je kajbica, bela vsa; okna se tiho smehljajo v zelenju, streha vriska pod rdečim solncem. V izbi je mrak. Le njeno svetlo bluzo razločim in nje na sladka lica, ali v njih še ne tistih ljubih jamic, ki sem ji tolikokrat poljubil; iščem jih z ustnicami in takrat, prav od blizu, od tihi toploti njene ljubezni, razločim tudi že vdani smehljaj njenih oči in njenih ustnic. Ob vsej vroči strasti, ki se mi živa preliva po žilah, je v mojem srcu prazniški pokoj, je umirjeno, čisto zaupanje v prihodnjost, kakor otrok brez misli in brez dvoma zaupa v svojo mater. — Ah, prijatelj, še vse bo drugače, z novo glorijo se bo ovenčalo moje življenje!

— Kaj sta si tako blizu najini duši, da govori tvoja z mojim, moja s tvojim jezikom? Kaj je tako trdno sklenjeno najino prijateljstvo, da gredo vsi najini koraki po eni stezi k enemu cilju? Da se nama je nasmehnila mladost z enim samim smehljajem, pogledala z enim samim pogledom obema v oči? — Resnično je: z novo glorijo, z mirno, nebeško, bo ovenčano to najino življenje, tako blodno doslej! Kako čakam torka, tega blagoslovljenega dne v tednu! Ali to čakanje ni grenko, še nestrpno je; ni čakanje razpaljenega zaljubljenca, ki bojazljiv in ljubkosumen trepeče za svojo in za njeno ljubezen. Ves teden je le sladko pripravljanje za najslajšo uro, je le ubiranje za pesem samo; vsaka misel je nedeljsko mirna in slovesna, oči upira v sijajno daljavo, v sanje, ki bodo mahoma resnica. Najvišja sreča ni tista, ki jo le srce občuti in uživa; tista je, ki jo hvaležna pamet spozna in premeri!

— Po eni stezi, k enemu cilju gre najin korak. Tako je taval po mrakovih, tako se lahkotno spenja k nebesom. — Moj prazniški dan je četrtek. Vse kar je prej in pozneje, so le mračne, tihe sanje pred pragom solčnega veselja. Sedim v kavarni, razgovarjam se s tovariši, berem knjige, tipljem klavir s to zdravo roko, sanje! V četrtek, kadar mi dihne v lica in v dušo ljubeznivi mrak, se mi šele razodene resnica življenja mi razodene moje srce samo svoje najsvetlejše globočine, mi pokaže kam drži naravnost moja svetla pot. Sladek pokoj se razpenja nad vso mojo dušo, sladek pokoj v tistem nezaslišanem trenotku, ko jo poljubim, njo prečisto, na tisto rjavo znamenje globoko pod belim tilnikom!

— Na rjavo znamenje pod belim tilnikom?

— Na tisto!

— Tudi jaz sem poljubil tako znamenje. Kako je ime tvoji nevesti?

— Mimi!

— Tudi moji!

Prijatelja sta se spogledala, oba sta povesila motne oči ter sta se ločila brez besede.

Znanca.

Spisal **F. Kozak.**

Kakor blisk je drevil brzovlak preko poljan.

V kupeju tretjega razreda sta slonela pri oknu dva moža in strmela v pokrajino. Nad polji je trepetala jutranja meglica, iz razmočene zemlje je puhtela sopara. Bilo je v prvih pomladnih dnevih, takrat, ko drhti ozračje v mehkih, toplih južnih sapah in izzvanja potajna pesem potokov v jasno noč.

Udar koles ob sklepe tračnic je stresal stene kupeja v monotonem ritmu.

Starejši potnik je vstal, premeril parkrat prazni kupe in sedel zopet na svoj prostor. Bil je čokate postave, širokega, starikavega obraza in majhnih, plahih oči. Izpod klobuka so silili rdečkasti lasje na nizko, ploščato čelo; ščetinasti brki in redka, skuštrana brada je dajala črtam izraz resignacije. Male, udelane roke so počivale na velikem kovčeku, ki ga je držal mož pred seboj na kolenih. Obleka je pričala o ubožnosti in zanemarjenosti.

Njegov vis-a-vsi je bil mlad slok človek, ki očividno ni živel od dela svojih rok. V njegovih očeh je gorel žar bolesti, melanholično si je podpiral glavo in zrl na polja.

"Kam pa vi?" je izpregovoril po daljšem molku z uslužnim obrazom kakor da prosi za oprostitev, ker ga je nagovoril.

"Domov."

"Jaz tudi."

"Kam?"

"V Mirno."

Mlajši se je zdrznil.

"Potem imava isto pot.'

"Imate znance...?"

"Skoro da več."

"Več? Veste, gospod, jaz sem tam doma".

"Ali je mogoče?"

"Zakaj ne?"

"Tudi moja domovina je Mirna..." je odvrnil mladi mož in pogledal sopotniku globlje v oči.

"Vi tudi?", se je začudil le-ta veselo presenečen in mu podal roko. Potem sva pa rojaka. Mogoče me celo poznate. Doma sem znan kot Kadunov Martin."

"Ne poznam vas, a to nič ne de. Rojaka sva, pa je. Odkod se pa vračate?"

"Iz Amerike, gospod."

"Gotovo ste je bili siti..."

"Ej, vi ne veste, kako je hudo tam zunaj.'

"Zakaj ste pa odšli z doma?"

Martin ga je ošvignil s pogledom in vzdihnil. Nekoliko časa si je gladil brado molče in mencal z nogami. Tiha zadrega mu je oblila lice z rdečico; končno se je odločil.

"Vam že lahko povem, gospod! Šel sem v tujino... ker... doma nisem mogel več obstati,"

"Zakaj ne?"

"Oženil sem se."

"In....?"

"Bilo je težko. Z ženo se nisva razumela... bila je preveč svojeglavna. Včasih me je celo tepla in jaz... no... nikoli nisem ljubil prepira; zato sem se rajši umaknil."

Nekoliko časa sta molčala; naenkrat se je pa razjasnil Martinov obraz in tih smehljaj mu je obkrožil ustna.

"Zdaj se vračam, da pričnem novo življenje."

"Imate še ženo?"

"Seveda, gospod.... zato ravno..."

Martin je uprl pogled v tla.

"Torej je žena sedaj drugih nazorov?"

"Ne vem. Glejte, takrat, ko sem šel v tujino, sem si mislil: Martin, zdaj se ti odpira nov svet. Pa sem se motil. Saj je umljivo. Kaj more biti človek srečen tako daleč od svojcev? Delal sem, trdo delal in obenem hrepenel po domači bajti. Tako je torej prišlo, da se bližam rodni zemlji z novo bodočnostjo... v mislih."

"In če vas bo žena zopet tepla?"

Martin ga je pogledal nezaupljivo.

"Če bi me?... Ne, gospod, prepričan sem, da zdaj to mine. Prihranil sem nekaj denarja, kupim si njivo in.... potolažim ženo, preden se razjezi."

"Tako se vam vrne mir."

Hvaležnost je prešinila Martinov obraz.

"Da, gospod, prepričan sem."

Mladi mož si je zamišljeno podprl glavo in molčal.

Vlak je zavozil med nizko gričevje, obraslo z redkimi hrastovimi gozdovi.

Martin je opazoval mežikaje svojega novega znanca in si mel roke, kakor da že komaj čaka domače vasi. V njegovi duši je kipelo veselje in sladke sanje bodočih let. Nehote se je nagnil naprej in se nasmehnil dobrodušno.

"Odkod pa vi?"

"Od daleč, Martin..."

"Kakor jaz?"

"Hm!... Makar!... Kakor vi!"

"Gotovo ostanete delj časa doma?"

"Upam. Tujina me dolgočasi in rad bi dosegel nekaj gotovega, kar bi mi omogočilo brezskrbno življenje."

Martin je uprl pogled zamišljeno v tla:

"Da, da, človek se naveliča..."

"Zahoče se mu drugega, lepšega življenja... ustvari si ga v svoji fantaziji in ga vzljubi z vso silo... Ah, da! In potem pride, se oprime dela in počasi uresniči sanje..."

Oba sta se sklonila še nižje in še svetlejše so bile njune oči. In zunaj je bil lep in sladek dan kakor sanje o bodoči setvi.

* * *

Za vasjo Mirno, na robu gozda, ob cesti, je čepela raztrgana, polurazpala bajta, kakor bi se hotela skriti pod vejevjem orjaških smrek. Lesene stene so se bile upognile in med sklepi desk so zijale globoko špranje. Streha je zdrsnila nekako v ospredje, da se je videlo podstrešje, okna so bila zadelana s cunjami in papirjem.

Dan poznega poletja je dihal nad pokrajino. Posekana in požeta polja so odsevala v kričečih barvah v sijaju pekočega solnca; za njimi je molel rdeče kriti zvonik vaške cerkve v megleni zrak. Cesta je bila prazna, osamljena.

Pred bajto v senci se je senčil upognjen starec in strmel s topimi očmi proti vasi. Tupatam je vzdihnil, potrkal s palico ob izsušena tla in sklonil glavo. Poteze obraza so bile ostre, kakor okamenele v hipnem navalu davnih strasti.

"Bilo je bilo...", je zamrmral polutiho in zrl v daljavo, kakor bi premišljeval minulo srečo.

Po cesti je prisopihal iz gozda počasi priteten, še precej krepak mož. Ko je opazil pred hišo starca, je preskočil jarek in zaklical:

"Hej, ti! Imaš kaj vode?"

Starec se je dvignil, stopil v bajto in se vrnil čez nekaj časa z lončeno posodo, polno sveže vode.

"Pridi bliže!"

To povabilo je bilo odveč, kajti neznanec je že sedel na klopi in si udobno sezuval čevlje. Njegov obraz je bil ves zaprašen, obleka strgana, lasje dolgi in nepočesani, oči motne. Izpil je na dušek svežo vodo in se oddahnil.

"Dobro vodo imaš."

"Dobro," je odvrnil starec in strmel nepremično v neznančev obraz. V njegovih očeh je sijal odsev davnih spominov."

"Kaj zijaš, kakor mrtev!"

"Zdi se mi, da te poznam."

"Odkod vendar!"

Starčevo lice je izpreletela rdečica.

"Da, da... ne motim se."

"Starost ti je zmešala pamet."

"Ali se ne spominjaš več Kadunovega Martina?"

Neznanec je vstal presenečen, motril nekaj časa veli obraz, nato pa je sedel nazaj na klop.

"Seveda, ti si," je mirno izpregovoril in bolest mu je napolnila dušo. "Kaj pa tvoja žena?"

Martin je iztegnil roko in pokazal na cerkev.

"Kaj? Že mrtva?"

"Že."

"Kako pa to?"

"Eh, jezen človek je kakor žival... veruj mi, kakor žival. Gre in stori, česar se ravno domisli..... potem mu je pa žal.'

"Ne razumem te."

"Ubil sem jo." Čez nekaj časa pa je dodal: "Nikdar mi ni dala miru.... zdaj sem pa berač..."

Tesen molk je sledil tem besedam. Oba znanca sta strmela v tla, kakor bi se bala dneva in sanj in trpljenja, ki je šlo preko njunih duš.

"Vidiš, tako je.... Jaz sem tudi berač; capin sem... Kaj hočemo!... Ej bratec, čudno je bilo, čudno... saj veš, takrat v vlaku..."

Martin je mežiknil in solza je zdrsnila po njegovih licih.

"Bilo je, bilo..."

Prisilno hranjevanje na Nemškem.

V velikem industrijskem mestu Cassel na Nemškem je vojaška oblast izdala nedavno odredbo, da morajo vsi samski in tudi drugi delavci po tvornicah municije šteditи. V onih krajih zaslužijo namreč izdelovalci orožja in municije zelo veliko. Pripetilo se je, da so razkošni mladi delavci palili cigarete s papirnatim denarjem. Zanaprej se jim pa gotovi delež od zaslužka utrga, katerega dobijo stariši in drugi sorodniki teh delavcev; nekaj odstotkov se pa v imenu delavca naloži obrestonosno v kako hranilnico. Ta novi način hranjevanja je za ondotno delavstvo velike koristi in pomena.

IŠČE SE.

Rad bi zvedel za svojega prijatelja po imenu Nikolaj Papič. Odšel je neznano kam iz Biwabika, Minn., dne 14. decembra 1915. Čul sem, da se sedaj nahaja v Jolietu, Ill.

Prosim, če kedo izmed cenj. rojakov ve za njegov sedanji naslov, naj mi ga naznani, ali naj se mi pa dotičnik sam pismeno javi. Sporočiti mu imam nekaj zelo važnega.

Josip Francel,
705 Jackson St., Elgveth, Minn.
(Advert. No. 36—38.)

NA PRODAJ

je na 1926 W. 22nd Place, med So. Lincoln in Robey St. blizu slovenske cerkve hiša, (Cottage) z 8 sobami za stanovanje; kopalna soba je poleg. Na dvorišču je velika garaža. Proda se po ceni. Vprašajte pri:

Thomas Dempsey
6153 So. Hermitage Ave, Chicago.
Telefon: Prospect 1859.
(Adv. 36—38).

MARIJA SLUCA
1828 W. 22nd St
Chicago, Ill.
Telephone Canal 4739
izkušena in z državnim dovoljenjem potrjena
BABICA
se uljudno priporoča slovenskim in hrvaškim ženam.

TEL.: CANAL 602.
PRVA SLOVENSKO-HRVATSKA MLEKARNA
F. GRILL'S DAIRY
1818 W. 22nd St., Chicago, Ill.

Pozor gospodinje! Ako rabite pri gospodinjstvu **sveže mleko, dobro sladko, ali kislo smetano,** (Cream) ali okusno, **doma narejeno maslo,** (Butter) oglasite v moji mlekarni.

Jaz prodajem mleko, ki je pasterilizirano; dobivam ga naravnost od farmerjev. Mleko je preje natančno preskušeno in pregledano od Mestnega zdravstvenega urada (Health Department) predno gre iz mlekarne; torej garantiram ali jamčim, da je naravno. Mleko take vrste je posebno priporočati **otrokom rejencem.**

Mleko razvažam po hišah točno **vsak** dan o pravem času.

Za obilna naročila se toplo priporočam:

FRANK GRILL.
slovensko-hrvatski mleka

$ $

Pošiljatelji denarja pozor!

Sedaj Vam pošljem denar v staro domovino po brezžičnem brzojavu (Wireless). Vsaka beseda ali štev. pri naslovu stane 65c.

Cene kroncam so jako nizke. Denar pošiljam po najnižjem dnevnem kurzu. Vse pošiljatve so jamčene.

Rojaki, ki želite svojcem v stari domovini pomagati, sedaj se Vam nudi najlepša prilika.

100 Kron samo $13.50

Pišite po nadaljna pojasnila.

Se Vam priporočam spoštovanjem

JOSIP ZALAR,
Joliet, Ill.

$ $

V blagohotno uvaževanje!

S tem naznanjam onim številnim cenj. odjemalcem, kateri so zadnji čas naročili pri tvrdki A. Horvat **kranjsko importirano slivovko,** da mi je sedaj iste zmanjkalo in se je sedaj ne more več dobiti iz starega kraja.

☞ **Denarja od sedaj naprej ne bom pošiljal več nazaj za naročeno slivovko; pač bom pa poslal vsem tistim odjemalcem namesto nje kranjski importirani brinjevec ali tropinovec, katerega imam še dosti v zalogi.**

Moja tvrdka je edina samostojna te vrste v Ameriki. Jaz prodajem blago tudi ceneje, kakor katera druga tvrdka in to vsled tega, **ker opravljam večinoma sam vse posle.** Star pregovor pravi: Kjer drugi delajo, drugi vzamejo, tega pa ni pri meni.

Posebno se toplo priporočam cenj. slovenskim gostilničarjem, katerih jaz ne morem osebno obiskat, da naj se sami obrnejo pismeno name, kar bode v Vašo lastno korist.

ANTON HORWAT, importer in trgovec z žganjem na debelo.
Telefon: Canal 2974. **1827 W. 22nd St., Chicago, Ill.**

DOMAČA NARAVNA OHIJSKA VINA
prodaja
JOSIP SVETE
1780-82 E. 28th St., Lorain, Ohio

CONKORD RDEČE VINO	DELAWARE BELO VINO
$25.00 barrel	$35.00 barrel

Pri manjih naročilih cena po dogovoru.
Vina so popolnoma naravna, kar jamčim.
Naročilu je pridejati denar ali Money Order.

Za zastave, regalije in vse društvene potrebščine.
Prva in najstarejša domača tvrdka
F. Kerže Co.
2711 So. Millard Avenue
Chicago, Ill.
Vse delo in blago garantirano. — Ceniki zastonj.

Pozor gg. tajniki krajevnih društev!

Kadar potrebujete nova **društvena pravila,** lično izdelana pisma, **koverte, vabila in vstopnice za veselice,** ali kake druge **tiskovine,** obrnite se na največjo slovansko unijsko tiskarno v Ameriki, na

NARODNO TISKARNO, 2146-50 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Ta Vam bode izgotovila vse tiskovine v popolno zadovoljnost glede cene, točnosti in okusnega dela. Osobito Vam priporočamo zelo pripravne **Vplačilne knjižice** za člane in članice, izdelane v malem žepnem formatu in trdo vezane. Dalje imamo v zalogi zelo prikladne **Nakaznice** za blagajnike za izplačevanje bolniške podpore in drugih izdatkov, ter **Pobotnice.** Tiskane imamo tudi **Bolniške liste,** večje in manjše in **posebne** pole za vodstvo članov, da se ima na podlagi teh pol lahko vedno natančen pregled števila članov po skladih, ali razredih.

☞ **Na zahtevo pošljemo vsakemu društvu vzorec gorinavedenih tiskovin na ogled brezplačno!**

OPOMBA: V naši tiskarni se tiska "Glasilo K. S. K. Jednote".

POSKUSITE
zaboj najboljše pive
"OLD LAGER"
katero izdeluje
Citizens Brewing Co.,
v Joliet, Ill.
North Collins Street.
Both Phones: 272.

Naborjet in Predel.

(Zgodovinski spominki.)

Ob koroških zatvornih utrdbah pri Naborjetu in Predelu, ki imajo v sedanji vojni z Italijo pač zopet važno nalogo, so se, kakor znamo, že leta 1809. vršili junaški boji med avstr. armado in Francozi, ki so iz Gorenje Italije vpadali na Koroško. Ob obeh utrdbah so junaškim branilcem napravili spomenika: ob vznožju piramide iz rezanega kamena urajoč lev s sulico v prsih. Čeprav mirajoč lev s sulico v prsih. Čeprav sta bili zatvornici takrat zgrajeni samo iz skalovja, zemlje in lesa, so imeli napadalci ž njima mnogo opraviti in sta jim prizadeli mnogo žrtev, to pa, kakor pravi neki zgodovinar, vsled tega, ker so stali na utrdbah možje, katerih pogum je več izdal nego braniki, ki so jih obdajali.

Zatvornica Naborjet, ki jo je zgradil in pozneje branil ženijski stotnik Hensel, je bila v strateškem oziru važnejša. Ob prvem napadu 15. maja 1809 ponoči so imeli Francozi toliko izgub, da je bilo v Naborjetu, ki so ga bili Francozi že preje zasedli, več hiš kmalu polnih ranjencev. Drugi dan so Francozi napravili naskok, ob katerem so, kakor pravi zgodovinar, "od gorovja odmevali kriki napadalcev in se od skal odbijalo grmenje topov". Ponovno je prišel francoski posredovalec ter od poveljnika majhne posadke zahteval, naj kladari (iz hlodov zbiti utrdbi) preda. Branilci pa, ki so imeli ukaz, da na umikajočo se avstr. armado protiskakajočega sovražnika čim dalje zadržujejo, so pogajanja odklonili ter ob poveljevanju izredno sposobnega nadgnjarja Raucha začeli iznova s tako silo streljati, da so sovražniki padali kakor v snopih. Po velikanskih žrtvah so Francozi končno sklenili utrdbo obiti in so v ta namen že pričeli graditi pot skozi Vrzel. Krog polnoči pred 17. majem so poizkusili še en napad.

Braniteljem je bilo zmanjalo svetilnih krogel, da bi mogli tarče prepoznati. Zato je Jernej Burgstaller pogumno skočil iz okopa, se priplazil k plavžu nasproti utrdbe ter poslopje zažgal. Kmalu je bilo strelišče razsvetljeno kakor ob belem dnevu in z dobro merjenimi streli so naši odbili tretji naskok Francozov, ki so imeli zopet velikanske izgube. Ker se je pa sovražniku posrečilo, da je pomoči spravljal čete čez gorovje v Kanalsko dolino, je bila utrdba tretji dan docela obkoljena. Vali napadajočih čet so se sicer še ponovno razbili ob junaškem braniku in novi kupi mrličev so pokrili torišče, toda končno se je sovražnim krdelom sponeslo, da so iz Ukov prišli na višine utrdbe in v njo samo.

Hensel je padel med prvimi; pričelo se je neusmiljeno mesarsko klanje, mož proti možu. Višji ognjar Rauch je vše v zadnjem hipu spustil celo točo granat in kartečev Naborjet, da bi ovrgl prihajanje novih rezerv, in vas je razen desetorice hiš, zgorela. Samo zadnji dan je stal Francoze pri Naborjetu 1300 mož. Vrli nadognjar, ki si je komaj rešil življenje, je podkralju, ki ga je vprašal, kako je mogla tako majhna četa — približno 290 mož — tvegati boj proti celi armadi, odgovoril: "Dober vojak se spominja samo svoje dolžnosti, ne misli na predajo." Ta prav vojaški odgovor je rešil Rauchu življenje.

Tudi branitelji Predelske zatvore kljub opetovanemu posredovanju parlamenterjev se niso predali; tudi tu je vodila pot na Koroško čez kupe junakov. 5000—6000 mož je z vseh strani naskakovalo lesene utrdbe. Tudi tu je doživel sovražnik v ponovnih naskokih proti neznatni posadki težke izgube, dokler se mu ni končno posrečilo, da je prišel na višine nad kladaro in jo od tam z venci gorečih bakelj zažgal. Predno je dosegel plamen shrambo za smodnik, je skočil stotnik Hermann na čelu še sposobnih vojakov iz kladare ter se skušal prebiti. Pa kakor njegov tovariš stotnik Hensel, je tudi Hermann obležal z večino vrlih vojakov pod bodljaji in udarci sovražnih čet na bojišču. Tudi na Predelu nas opominja spomenik z umirajočim levom na junake, ki so tod umrli za domovino.

Švica med vojno.

Afera dveh švicarskih polkovnikov, ki sta bila nedavno obdolžena, da sta dajala nemškim oficirjem podatke o francoski armadi, je vzbudila tudi zunaj Švice veliko pozornost, v Švici sami pa ostra prerekanja, in celo demonstracije. Stvar se bo vsekako poravnala, kajti švicarska vlada hoče svojo nevtralnost strogo varovati. Vojna je provzročila v Švici težke razmere. V varstvo nevtralitete je mobilizirana armada že poldrugo leto, kar je seveda združeno z velikanskimi stroški. Na čelu armade stoji general. To je tretjič odkar obstoji Švica, da ima vodstvo armade v rokah general. Švicarji prenašajo mobilizacijo in kar je ž njo združeno precej težko in prav zadnji čas se kaže, da bo zmagala struja, ki hoče pomožnosti omejiti oblast vojaškega poveljstva tako, da bi bil general samo izpolnjevalec naročil zveznega sveta in ne več samostojni in neodvisni zapovednik. Vobče je tudi prebivalstvo vseskoz za nevtralnost, četudi se v francoski Švici zelo živahno kažejo simpatije za Francijo, dočim se nemškim Švicarjem najbolj toži po angleških gostih, ki so pred vojno prinašali vsako leto ogromne svote v Švico. V gospodarskem oziru občuti Švica vojno dosti močno. Začetkom vojne se je primeril celo naval na banke in kurzi so padli, a vse se je zopet popravilo. Trpe seveda brezštevilni hoteli, ker ni tujcev. Tudi z dovozom živil so velike težave. Največji švicarski nemški listi izhajajo v Curihu in je to mesto središče nemškega življa. V Baslu slišijo streljanje topov iz Alzacije, vjamejo tu in tam kakega vohuna in vidijo pogostoma francoske in nemške letalce. Fribourg (Freiburg) je večinoma francosko mesto, a se strogo nevtralno drži in se oglasi vedno za nevtralnost, kadar postanejo v Genevi in v Lausanneu preveč glasni. V Genevi in v Lausanneu so zelo vneti za Francijo. Važno vlogo igra sedaj mesto Lugano, ki leži tik ob italijanski meji. Tam je zdaj tudi vse polno tujcev, diplomatov, ki so za čas vojno "vpokojeni" in žurnalistov. Italijanski listi pridejo namreč najhitreje v Lugano, tod je najhitrejši in najlaglji stik z Italijo. Dobro uro potem, ko je izšel v Milanu "Corriela della sera" ga je že toliko v Luganu, da ga ima vsak človek v rokah. Iz Lugana prihaja tudi v naše liste vse polno brzojavk, ki pa niso posebno zanesljive. Tudi Hans Bartsch, nekdanji rimski dopisnik "Berliner Tageglatta" se mudi zdaj v Luganu in je o tem svojem prebivanju tik italijanske meje priobčil prav bridko pritožbo. Bartsch pravi, da je v Luganu sumljiv vsak Nemec, če gre sam, posebno sumljivo je pa, če se izprehajala dva Nemca. Takoj jima je nekaj ljudi za petami. Vsak drži pred nosom "Corriere" pa vleče na ušesa, če bi mogel kaj sumljivega slišati. Počasi nastane cela procesija. Tudi švicarski detektivi so vmes. Če pride tuj človek v Lugano, preži nanj detektiv, ki ima suknjo, katera se da na obe strani obleči, tako da je enkrat svetla, enkrat temna. Tudi brado si zna prilepiti. V hotelih kar mrgoli moških in žensk oseb, ki nadzorujejo tujce, posebno Nemce. Ženske so sicer elegantne, a mlade niso, ker za vohunjenje je treba zvitosti in preudarnosti. Vzrok temu je seveda ta, da se Švica, v kateri je vse polno tujcev iz vseh dežela, ki se vsi bavijo s politiko, boji političnih vohunov, ki bi ogrožali njeno nevtralnost. Tako, kakor se godi po Bartschevem popisu v Luganu, se godi najbrž tudi v vseh drugih bliza kake meje ležečih mestih. Varovati nevralnost ni lahka stvar!

Vpliv svetovne vojne na domači medicinski trg.

Ph. Mr. **Fedor Gradišnik.**

Koj ob izbruhu svetovne vojne je bilo očividno, da se bodo, kakor vsi gospodarski in industrijski pridelki, tako tudi marsikatera zdravila znatno podražila. Na eni strani se za časa vojne porabi mnogo več zdravil kakor v miru, na drugi strani pa postane dovažanje raznih važnih eksotičnih drog iz nam sovražnih držav popolnoma nemogoče. Razumljivo je, da posebno Francija, Anglija in Japonska skrbno čuvajo svoje meje ter tudi na medicinskem trgu strogo izvajajo svojo izstradalno politiko napram Avstro-Ogrski in Nemčiji. Ker pada izbruh vojne baš v čas, ko žetev domačih zdravilnih zelišč še ni bila spravljena, je razumljivo, da nekaterih zelo važnih drog sploh ni mogoče več dobiti. Tako smo prišli v precej neprijeten položaj in treba je misliti na to, kako se vsaj za silo izogniti popolnemu zmanjkanju onih zdravilnih zelišč, ki smo jih doslej dobivali edinole iz inozemstva.

Zdaj v vojnem času prihajamo šele k prepričanju, da smo baš z ozirom na kultiviranje medicinskih rastlin mnogo zamudili. Istotako je bila velika naša napaka, da smo se sploh vedno premalo zanimali za to, katera zdravilna zelišča rastejo pri nas, ali se ne bi dalo druga, tuja zelišča v naših krajih gojiti in kultivirati ter kakšno je razmerje učinkujočih snovi (alkaloidov, glykosidov i. t. d.) tujih in kultiviranih rastlin. Dočim so se razni avstrijski in nemški učenjaki mnogo pečali z eksotično, inozemsko floro, so našo domačo zanemarjali in tako poznamo danes bolje droge Avstralije kot pa naše domače. Kolikо imamo domačih zdravilnih zelišč, ki jih znanost ne vpošteva, ker jih ne pozna, in koliko je tujih, ki sploh nimajo nobene vrednosti, a so vendar uvrščena med razna draga zdravilna sredstva. Za časa svojih vseučiliških študij sem že opozarjal našo javnost na to dejstvo, ko je prirejal privatni docent na češki tehniki v Pragi, Ph. Mr. E. Senft, predavanja o farmakoergaziji, to je o nauku kultiviranja zdravilnih rastlin. Že takrat sem povdarjal, da bi bila to posebna panoga umnega izrabljanja zemlje zlasti za Slovence. Ni kmalu dežele, ki bi bila tako bogata na najrazličnejši flori kot je baš Kranjska in Spodnje Štajerska, in to bogastvo bi se dalo z racijonelnim kultiviranjem še mnogo procentov zvišati. Pri nas rasejo divje Gentiano, Digitalis, Scopolia, Calamus, Arnica, Mentha itd. — vse to so rastline, ki bi pri pravilnem negovanju donašale mnogo dobička. Takrat je bil moj glas glas vpijočega v puščavi, da, še celo posmehovali so se mi marsikateri, češ, kdo se bo ukvarjal s takimi zelišči... Danes bodo prišli mogoče do spoznanja, da sem imel vendarle prav: na eni strani bi imeli od takih kultur dobiček posamezniki, na drugi strani pa, posebno danes v vojnem času, država.

Koliko miljonov izdajamo za zdravilne rastline, katere kupujemo v inozemstvu vkljub temu, da rasejo pri nas doma divje — in to le zato, ker premalo poznamo svojo floro. Ali ne bi bilo bolje, da bi ostal ta denar v naših rokah? Dosti je tudi inozemskih drog, ki se dado z domačimi, v svoji zdravilni moči mnogokrat boljšimi, nadomestiti. Vse to spoznavamo polagoma, ker nas k temu silijo razmere. Omenjam le kitajsko Rabarbaro (Radix Rheichin), ki se jako mnogo rabi in za katero dajemo letno nad en milijon kron inozemstvu. Enaka svojstva kakor Radix Rhei ima pri nas rastoči Radix Rhaponticoe. — Zdravilo neprecenljive vrednosti je Opium, ki je izhodišče Morphina, Codeina, Thebaina itd. Glavni trg opija je Mala Azija in Macedonija. Opium je vsušena izločina nezrelih makovih sadov. Nezrele makovice se narežejo z nožem, nakar začno izločevati mlekovito tekočino, ki se nabira in suši: to je opium, ki se radi svoje vspavalne lastnosti znan vsakemu laiku. Kakor sem že zgoraj omenil, se dobivajo iz opija razni alkaloidi, izmed katerih sta najvažnejša Morphium in Codein, brez katerih bi sedaj moderna medicina težko izhajala. Ker smo navezani glede dobave opija edinole na Malo Azijo in Macedonijo, odkoder zdaj v vojnem času ne moremo ničesar dobiti, je razumljivo, da je njega cena silno poskočila. Mitlacher in za njim Tunmann in Ph. Mr. E. Senft so dokazali s svojimi poizkusi, da moremo iz našega domačega maka dobiti opium enake kakovosti kot je oni iz Male Azije. O. Tunmann pravi: ("Die Umschau", Frankfurt a. M., 20. Maerz 1915.) "Die wiederholt vorgenommenen Kulturen scheiterten an der Rentabilitätsfrage. Bei den gegenwärtigen Preisständen wird die Kultur lohnend sein (bei gleichzeitiger Samengewinnung.)" Nadalje pravi, da je kultiviranje maka v svrho dobave opija v sedanjem času živa potreba in tolike važnosti, da bi morala država dajati znatne podpore onim, ki bi se hoteli baviti s kultiviranjem opija.

Iz doslej navedenega razvidimo, kako važno bi bilo, ko bi se bili merodajni krogi že poprej zanimali za gojitev zdravilnih rastlin, upam, da se bo vsaj sedaj storilo nekaj v tem oziru. Današnja vojna nas je že naučila — prisilila nas bo tudi, da bomo posvečeli več pozornosti kultiviranju medicinalnih drog.

Še nekaj drugega je, česar bo na medicinalnem trgu vsled vojne kmalu zmanjkalo. To so razne inozemske specialitete. Pred leti sem napisal serijo člankov pod zaglavjem: "Res pharmaceuticae", v kojih sem obrazložil svoje mnenje o farmaceutskih specijalitetah, ki jih proizvajajo pod raznimi jako donečimi imeni različne tu- in inozemske tovarne ter jih pošiljajo po silnih visokih cenah v svet. Dejal sem takrat, da so to večinoma preparati jako dvomljive kakovosti in da se njih cena nikakor ne krije z resnično vrednostjo sestavine. Seveda to ne velja o vseh, so tudi specijalitete, ki so jako dobre in brez katerih moderna medicina skoraj ne bi mogla več izhajati. Vse te specijalitete je produciralo skoraj izključno inozemstvo, zlasti Francija in Anglija, s katerima smo danes v vojnem stanju. Snovi, iz katerih so specijalitete sestavljene, so znane, zato njih priprava ni nikaka težava. V svojih tozadevnih člankih sem predlagal, naj zdravniki ordinirajo specijalitete magistralita, to se pravi, naj jih pišejo kakor navaden recept. To bi imelo razne ugodnosti: pacijent bi dobil sveže zdravilo, medikament bi bil ceneji, denar bi ostal doma, lekarnar bi imel večji dobiček, kljub temu, da bi bilo zdravilo ceneje itd. Že leta in leta se je v krogu lekarnarjev delovalo na to, da bi vsaj omejili razpečavanje specijalitet, toda inozemske židovske tvrdke so prihajale redno z novimi. Razpošiljali so zdravnikom in občinstvu ogromen reklamni materijal za svoje izdelke ter na vse mogoče načine hvalili svoja čudežna sredstva. Tako so postale specijalitete skoraj usodne za lekarnarja.

Vsemu temu bo sedaj mahoma konec. Česar se toliko let ni moglo izvojevati, to je prišlo zdaj samo od sebe. Ustanovil se je poseben odbor iz lekarniških krogov cele monarhije, ki se peča s tem, da bo izdal predpise za vse važnejše inozemske specijalitete. Tako jih bo lahko vsak lekarnar pripravljal sam. Oprema bo enotna, istotako tudi cena. Za preparate, ki jih radi kompliciranosti manjše lekarne ne morejo same izdelovati, se osnuje na Dunaju poseben kemično-farmacevtski laboratorij, kjer bo za zmerno ceno lahko vsak lekarnar dal izdelovati dotične preparate.

Tako nam je prinesla svetovna vojna tudi na tem polju epohalno narodnogospodarsko pridobitev. Kako velike važnosti je ta korak zlasti za male lekarne, se bo v kratkem pokazalo. Miljoni, ki so hodili leto za letom v inozemstvo ter bogatili pripadnike tujih, nam sovražnih držav, bodo ostali doma, lekarne same pa bodo sčasoma postale zopet to, kar je njih namen: ne samo prodajati, ampak tudi izdelovati zdravila bolnemu človeštvu v prid.

"Slov. Narod".

O PUŠENJU TOBAKA.

Raba tobaka se je vdomačila v Avstriji nekako v dobi reformacije; prišla je najbrže z Nemškega, kamor so prinesli vojaki Karla V. tobak z Nizozemskega. Toda vdomačila se je žlahtna zel še le v tridesetletni vojni, ko so uvedle španjolske čete tudi njuhanje. Pušili tobaka izprva niso zaradi užitka, marveč zaradi lečilne moči, ki so mu jo pripisovali. Nam, kajpak, se zdi čudno, čitati o tej moči; toda v neki zelišćni knjigi iz l. 1656. stoji doslovno: "Tobak povzroča kihanje in spanje, snaži nebo in glavo, preganja trudnost in bolečine, lajša zobobol in kolcanje, varuje človeka kuge, preganja uši, leči garje, prisad, stare gnojne rane in druge pokvare." Kmalu pa so začeli ceniti "pitje tobaka", kakor so imenovali pušenje pipe izprva, tudi kot užitek. Pušili so tobak iz različno dolgih lončenih pip, kakršne služijo Nizozemcem še dandanašnji: premožni so imeli tu in tam po ½ do 1 m dolge, z ustnikom iz gosjega peresa; nižji sloji so se zadovoljevali s krajšimi, po pedenj dolgimi pipicami. Še le pozneje so se vdomačile tudi pipe z lesenimi, glinastimi, porcelanastami in penastimi glavicami ter posebno cevjo. K pipi je spadal tobačni mehur ali mošnja od pisanega, s svilo in steklenimi biserčki ovezenega usnja ter kresilo z netilom ali gobo. Pri slavnostih vzlasti rodbinskih, so postavili posebno mizico, na kateri je stal poleg lončenih pip velik kositren krožnik z netilom ter goreča luč ali sveča. Duhovska in deželska gosposka je preganjala nepotrebno "žrtje tobaka" nekaj časa še srditeje nego kavo in krompir. Zgled je dal angleški kralj Jakob I., ki je napisal sam več knjig proti pušenju. Z neznansko temeljitostjo so študirali obširne kazni za pušilce, pridigovali zoper njihovo "pregreho" in pisali debele bukve proti "njim", ki delajo iz svojih ust dimnik satana". Med vsemi "tobačnimi mandati" je menda najčudnejši bernski iz l. 1661, ki dodaja desetim božjim zapovedim še enajsto: 'Ne puši!' in jo uvršča za "Ne prešestvuj". Še v 19. stoletju je bilo v mnogih mestih prepovedano pušiti na ulici; l. 1890. so aretirali nemškega pesnika Freiligratha v Stuttgartu, ne le zato, ker je pel na ulici, marveč vzlasti, ker je pušil pri tem cigaro. Cigare so poznali v srednji Evropi do napoleonskih vojen samo kot redkost iz Amerike in Španjolske; še le v 19. stoletju je začela "velika tolažnica velikih otrok", kakor imenuje cigaro neki šaljivec, svoj zmagoslavni pohod po starem svetu. Vlade pa so spoznale zdaj, da "tobak ne vsebuje samo omamnih, marveč tudi finančne moči"; namesto prejšnjega preganjanja so začele dajati potuho reji in uživanju tobaka ter obremenile oboje z natančno zakonodajo in nemajhnimi davki; tej izprebrnitvi se imamo zahvaliti tudi mi za avstrijski tobačni monopol in za strašne užitke, ki nam jih daruje v zadnjem času . . .

OBLASTI ZDRUŽENIH DRŽAV REDNO PREGLEDUJEJO DENARNI ZAVOD.

PRVA-DRUGA NARODNA BANKA V PITTSBURGU.

USTANOVLJENA L. 1852.

Lastno poslopje.

SPREJEMAMO DENAR NA ULOŽKE IN PLAČUJEMO OBRESTI. — ULOŽKE IZPLAČUJEMO BREZ KAKE ODPOVEDI.
INOZEMSKI ODDELEK BANKE.

Zdaj pošiljamo v staro domovino pod garancijo

100 KRON ZA $13.00

POZOR: Denar pošiljamo v kraj brez posredovanja drugih bank. Denarne pošiljatve za slovenske kraje izplačuje v našem imenu ljubljanska podružnica C. KR. PRIV. KREDITNEGA ZAVODA ZA TRGOVINO IN OBRT NA DUNAJU.

THE FIRST-SECOND NATIONAL BANK
CORNER FIFTH AVENUE AND WOOD ST.
PITTSBURG, PA.

Pišite po tiskovine za pošiljanje denarja v stari kraj. Kuverte in papir Vam pošljemo takoj brezplačno na Vaš naslov.

Na znanje pošiljateljem denarja v staro domovino!

Vsled negotovega dostavljanja pošte, ki je namenjena iz Amerike v Avstrijo in Nemčijo ter narobe, sprejemamo denarne pošiljatve do preklica le pod pogojem, da se vsled vojne izplačajo mogoče z zamudo. DENAR NE BO V NOBENEM SLUČAJU IZGUBLJEN, AMPAK NASTATI ZAMOREJO LE ZAMUDE. Mi jamčimo za vsako denarno pošiljatev toliko časa, da se izplača na določeni naslov. Istotako nam jamčijo zanesljive ameriške banke, s katerimi smo sedaj v zvezi radi vojne, in radi popolne sigurnosti pri pošiljanju denarja.

K: 100.00 $13.50 **K: 1000.00 $132.00**

TVRDKA

FRANK SAKSER

82 Cortlandt St., New York, N. Y.

ZA ADRIJO...

Povest iz uskoško-benečanskih bojev. — Spisala Lea Fatur.

(Nadaljevanje.)

"Načrt o predaji Petrinje sem si spravil v spomin tistih težkih ur, ki so vrgle mračno senco na mojo vojaško čast. Menil sem, da nihče ne ve za vsebino pogojev, katere sem bil hotel staviti Ahmed Afisu. A danes mi pravi ta pasjeglavi Venier, da sem ob stotniško mesto, ako ne izročim tebe in tovarišev, se ne ravnam po ljudovladini volji. Ker da lahko dokaže Venier, da sem hotel prodati Petrinjo. Prodati, ne samo predati. V pogoje za izročitev trdnjave sem bil postavil namreč tudi tisoč cekinov za sirote in vdove padle posadke. Pomisli, Juriša — jaz star vojak . . . "

Žalosti se zagrli Frankolov glas. Globoko sočutje se pokaže na Jurišev drznem obrazu; toplo stiska roko prijatelju.

"Frankol, pobratim moj . . . Pa bi bil izročil mene?"

"Tebe, Juriša? Kolikokrat si tvegal življenje zame. Nečast sem ali tja — naj se zgodi volja božja. Pa varuj se, Juriša! Hotel je od mene vere, da ne ubežiš. Nisem je dal. Tedaj je uporabil vremensko nepriliko, tvoje prešrno povabilo . . . Stražo ti je postavil v hišo, stražo, ki te prikuje s črnimi očmi, ti ubrani beg . . ."

"Haha!" se zakrohoče Juriša. "Ali res? Ali lovi Benečan z ženskami junake?"

"Namesto konopljenke ti ponudi zlato verižico, namesto smrti ljubezen . . . "

Obmolkneta. Zreta v dogorevajočo svečo, poslušata piš viharja. Grenkost zaliva plemenite Juriševe črte, razorano Frankolovo obličje. Ljubezen, mir . . . Prazen sen za vojaka. Njemu je nevesta bojna slava, ali bleda smrt.

Rob od belega kamna krasi veliko ognjišče v prostorni kuhinji. Na stenah se svetijo velike kositarske posode, v skledniku lončene in lesene skodele, krožniki, sklede. V žličnjiku so lepe bele žlice iz bezgovega lesa. Lodrice (vederca za vodo), kebliči na klopi, zajemalke, kolarnice (posode za vodo), lonci na polici, vse se beli, sveti v medli luči obstenske leščerbe.

Nad ognjiščem visi kotliček. Pri žerjavici pod njim vre lonček. Burja se zaganja v dimnik. Podpiše zdaj žerjavico, da zaplamene ogorki, zapiše zdaj, da ugasne plamen, leti pepel pod noge na ognjišču sedečim.

Na visoko stojalo klopi se naslanjata Juriša in Frankol. Pri Juriševih nogah čepi in dremlje deček morda enajstih let. Bele hlače mu je sešila, debelo jopico mu je spletla mati Trsačanka. Deček je prišel preko gora iz Trsata, da prinese Jurišu sporočilo od brata patra, od grofa Frankopana. Zdaj dremlje, rdeče lice žari pri dobrodejni toploti.

Ob ognjišču stoji prekrižanih rok Vulatko, govori polglasno, da se ne zbudi deček siromak, ki je kljuboval burji dolgo pot od Trsata v Senj, prišel ves premrzel do Orlovičevih. Polglasno govore Frankol in Juriša, vsi trije gledajo in poslušajo čestitljivo ženo, ki sedi v kreslu pred ognjiščem. Črna je njena obleka in ruta na glavi, črna, ker žaluje že dvajset let po gospodarju. Ostre, upadle so njene, Juriševim tako podobne poteze. Nos velik, ustni tenki, oko bledemodrine, slabovidno. Oči ženske, ki je prejokala dosti noči. Orlovička — vprašajte stene njene sobe, koliko noči je prebdela v solzah. Prešnja leta za rajnega Kaja, ki jo je zapustil s polletno deklico, s šestnajstletnim starejšim in s šestletnim mlajšim sinom. Niso se ji posušile še solze za možem, začela jih je pretakati za sinom. Za predrznežem, ki se je spuščal tako mlad v vratolomne čine, ki ljubi kot zrel mož le boj in nevarnosti. Podivjal je za njim tudi mlajši sin. A ko je prišla nesrečna ura — ko je hotel obesiti Rabata Juriša — se je bil zaobljubil Ivo cerkvi. Slava Bogu! Velika je čast, imeti sina junaka, katerega bojna slava polni Primorje, plaši Turka in Benečana. A še večja čast je materi, imeti sina oznanjevalca miru, sina, ki spravlja grešni svet z Bogom . . .

In vendar. Da vprašajte Orlovičko, kateri sin ji je bolj pri srcu, sklenila bi roki, imenovala Juriša. Njen starejši sin, njena rana, njena skrb. Njena zelena vejica življenja, nositelj očetovega imena, njen častni venec. Od rana že ga je negovala, povpraševala nebeška znamenja, mesec, zvezde, modre žene in svete može, kaka sreča se piše njenemu sinu. Vsa znamenja so kazala, da postane mali Juriša velik junak, vreden očetovega imena. Da bi bil vedno zdrav in vesel, mu je natrgala lastnoročno v mesečini somovicev (jelinji jezik), mu jo dajala jesti. Volčjega srca mu je dela v zapis, všila v haljico, da postane pogumen, neustrašen kot volk. Čuvala ga je mraka, meseca, zlih oči. Ko so hvalile zavidne Senjanke lepega dečka, je pljunila Orlovička vselej pred žensko in rekla vselej: "Ne budi mu čar!" Ko so se jele ozirati deklice za njim, je odvezavala sinu čare, mu kuhala rože, ga kadila z dišečimi zelišči.

Ko je bil fant na ženilu, že junak na glasu, se je ponujalo in vabilo vse v svaštvo. Iz belih gradov, iz turške meje so prihajala sporočila, pozdravi. A Juriša — kot bi ne bilo ženske zanj na svetu . . . On ljubi le morje, boj, mater, sestro in brata. Orlovička žaluje, ker izmrje z Jurišem rod Orlovičev. Pa je že pisano tako v zvezdah. Saj bi bila revica Juriševa žena. S sestro, z materjo bi plakala in čakala cele noči, dokler bi prišel krasni junak, pojoč po morju, dokler bi prijezdil z gore. Pa vendar . . . Orlovička bi pestovala vnuka, živela bi v njem ona . . . A težko, da zapojo še svatje pred Juriševo hišo na zdravje mlademu ženinu. Le hčerko, Zoro — nevestico, odvedejo nekoč materi. Mati se boji tistega dne. Ona želi, da ostane Zora doma. Je dela in jela. Da se moži — da hodi kot večina mladih žena po Krajini, v obleki žalosti — čemu?

Pa sin gospodar pravi, da je Zora prenežna, da bi stala sama v burji življenja. Če umrje brat, mati, kaj počne nerazsodno, mlado dekle? Treba ji variha. Sicer ji pograbi brezvestni svet vse, kar je njenega. In to je danes, ko kratijo Nemci Senjanom in sploh Hrvatom njihove stare pravice, zelo mogoče. Zato je Juriša v pomenku z Milanšičem, najbogatejšim Uskokom, stotnikom v Brinju. Milanšič je grd, ni mlad. Slabo bo ugajal Zorinim očem. A kaj razume Juriša o tem, česa želi dekliško srce. On ji išče le ugodnega gmotnega stanja. Da so tu še druge zahteve, srčne, tega ne ve.

In Zora, materina razvajenka? Ona sluti pač nekaj, a ne vpraša, ne ugovarja. Ve, da ji hoče brat dobro, da mora ubogati brata. Srečna Zora! Da bi ji ostalo srce mirno, kot je bilo doslej . . . Pa prišlo je te dni nekaj novega nad nežno hčerko. Znanje z beneško plemkinjo, katera spi gori v Zorini sobi za tujce, je razburilo Zoro. In strah za brata. Vse tolaži Orlovičko, da se izmota Juriša, kot se je že dostikrat, tudi iz te zagate. Tolaži jo ljubka Benečanka. Toda pogovor mož kaže, da je Jurišev položaj zelo resen. Frankol, ki je navadno oproščal Uskoke v takih pravdah, Frankol — bo najbrž sam zatožen. Vse bi se uredilo, vse bi bilo, ko bi se vdal Juriša črnim očem, stopil v beneško službo ali obljubil vsaj, da bo miroval na morju. Vse bi se uredilo. A pogažena bi bila uskoška čast, čast Orlovičev. Ne! Umrje naj! Izgine naj ime Orlovičev, toda izgine naj rajši častno, kot da bi živelo od sramote.

Misli Orlovička, posluša, pripomni modro in vrti preslico, si popravi ruto na sivih laseh, zavezano v zatilniku, si pogladi svilenico (svileno krilo s modrcem), pogleda v lonček. Veliki uhani v ušesih, zlata verižica ob vratu se zasvetijo pri vsakem migljaju glave. Orlovička se je nadičila na čast gostovemu bratu, svaku. Pokazala je mlademu gostu, kaj zna in dela senjska gospodinja. Kako suši ribe, jih spravlja v soli, kako dela sir, suši meso, kako peče presnjačo, mete maslo, kako prede, tke, plete, šiva. Lahko kaže to Orlovička. Gospodinja je, da malo takih. Prva pokonci, zadnja še na nogah, oskrbuje hišo z redom in snago. Lahko se vtika Orlovička v resen pogovor mož. Žena je izredno odprtega duha. K njen hodijo Senjani po svet, kdaj naj strižejo otroke in ovce, kdaj naj nastopijo kako pot, kje naj se ženijo in druge podobne reči. Pozna vse leke, a sama ni bila nikoli bolna.

Možje se pogovarjajo o sporočilu, katero je poslal brat Ivo s Trsata po dremajočem dečku. Komisija je v Reki. Grof Frankopan je povabil komisarja na večerjo, povabil tudi patra gvardijana. Kaj so govorili s Frankopanom, o čem je govoril Frankopan, z Jurišem, to preudarjajo zdaj.

Položaj senjskih Uskokov, Juriša in tudi Frankola, se je poostril, ker je postal Vid Kisel, ki je drugekrati zagovarjal Uskoke, Senjanom sovražen. Sploh so se jeli vtikati hrvaški generali v senjske pravice, v pravice hrvaških plemičev. Generali so silno oblastni. Na dvoru v Gradcu in Pragi imajo vedne homatije, nimajo časa, da bi se brigali za hrvaške plemiče, ki so stali cesarju Rudolfu tako zvestno na strani, ko se je uprl Bočkaj; zdaj jih za zahvalo preganja Oger in Nemec. In nadvojvoda... On krči sam meje hrvaške zemlje, jemlje hrvaškim velikašem posestva. Zato, v takih razmerah, ne najde Uskok pravice in si je išče sam, česar bi ne smel.

"Poglejmo," pravi Juriša, "le dve leti nazaj, le dve kitici naše žalostne pesmi: Prisiljen od okoliščin je sklenil cesar Rudolf žitvarodoški mir. Prepovedal nam je napadati Turke. O čem naj žive Uskoki, na to niso mislili modri državniki. Saj je na papirju, da dobe senjski Uskoki vsako leto 10.000 zlatov. To je dovolj."

"A stotnik mora plačati iz svojega vohune, ki mu prinašajo poročila s Turškega, poštne sele, posadko v Nehajgradu. Lahko je bilo to za bogatega Lenkoviča, a jaz moram reči: Iščite si plače . . . "

"Iskali smo jo tudi zate, Frankol, — kršili smo tako žitvarodoški mir — "

"Vrag vzel tak mir!" izbruhne stotnik. "Tistih 200.000 tolarjev, katere se je cesar Rudolf obvezal plačati sultanu, bi porabil cesar rajši za vojsko. Mi bi imeli prihranjeno vojsko in pravi mir, ne tak, ko napada vsak čas manjša četa naše meje."

"Ni junaka na Krajini, Daniel, ki bi ne mislil tako. Pa kdo vpraša ,a mnenje nas, kdo hrvaške velikaše?"

"Da vprašajo mene", se oglasi Vulatko in zadržuje težko svoj gromoviti nizki glas, "da vprašajo mene . . . "

"Oj vemo, kaj bi odgovoril, Vulatko," ga udari Juriša po rami in našteva materi, kako so bili poslali Uskoki po cesarjevi prepovedi starega vojvoda Nikolaja Radiča v Prago, da dokaže cesarju, da ne morejo živeti Uskoki brez plena, ker nimajo hiš, ne zemljišča. Da zaprosi cesarja, naj jim da letno plačo v redu ali pa dovoljenje, da smejo zopet pleniti. Cesar bi bil dal rad plačo — pa ne more, ker ima vedno prazne blagajne. Radič je predlagal cesarju, naj bi določil Uskokom za dohodek davek od nekaj morlaških vasi v onih krajih. Radič je prepričal cesarja, da je nadzorstvo hrvaškega generala, ki uživa tisti dohodek, nepotreben za tiste kraje. General se le bogati z dohodkom, cesarju pa ne koristi nič. Denar, katerega dobiva hrvaški general, bi z malim dodatkom zadostoval za izplačevanje senjske posadke in mestnega kapitana. Cesarski svet je odobril Radičev predlog. Radič se vrne vesel v Senj, ker je mislil, da je stvar gotova.

Pa na graškem dvoru niso hoteli odobriti Radičevega predloga. Rekli so, da se ne sme nihče vtikati v dohodke hrvaškega generala. Uskoki so bili prisiljeni, živeti po svoji stari navadi. Radičev predlog je obudil Uskokom le sovraštvo hrvaškega generala, Vida Kisela, ki je bil prej Senjanom naklonjen, ki je zagovarjal prejšnja leta Uskoke pri nadvojvodu.

L. 1604. so obdolžili Dubrovčani Uskoke, da pustošijo, napadajoč Turke, tudi njihove zemlje. Res so bežali Turki takrat pred Uskoki v dubrovniško luko, a Uskoki, na čelu jim Juriša, so jim sledili v luko in jih tam pobili. Dubrovčani so streljali na Uskoke, jih zatožili pri nadvojvodu. Ferdinand je poslal Vida Kisela v Senj. Kisel je preiskoval zadevo, zaslišal Uskoke, jih oprostil in opravičil pri nadvojvodu. Nadvojvoda je oponesel celo Dubrovčanom njihovo sitnost in rekel, da morajo ostati v slučaju kot je omenjeni bil, nepristranski. Senjskim Uskokom pa je dovolil nadvojvoda, da smejo prehajati po Neretvi na Turško, a v sili da smejo tudi skozi Dubrovnik.

(Dalje prihodnjič.)

Frank Petkovšek
720 Market Street
WAUKEGAN, ILLINOIS.
Zastopnik raznih parobrodnih družb. Pošilja denarje v staro domovino in opravlja notarske posle.
Se toplo priporča Slovencem v Waukegan in okolici.

DRUŠTVO "MARIJE SEDEM ŽALOSTI" ŠT. 50. K. S. K. J., ALLEGHENY, PA.
Ima svojo redno mesečno sejo vsako drugo nedeljo v mesecu v Kranjsko Slovenskem Domu, 57 in Butler St., Pittsburgh, Pa.
Uradniki za leto 1916:
Predsednik: John Mravintz, 1107 Haslage Ave., N. S. Pittsburgh, Pa.
I. tajnik: Frank Trempush, 4628 Hatfield St., Pittsburgh, Pa.
Zastopnik: Nikolaj Prokšelj, 572 Butler St., Etna, Pa.
Društ. zdravnik: Dr. C. J. Syber, 825 Lockal St., N. S. Pittsburgh, Pa.
Člani so sprejemajo v društvo od 16. do 50. leta; posmrtnina je $1000., $500. ali $250. Naše društvo plačuje $5.00 bolniške podpore na teden pri vsaki redni mesečni seji.
Slovenci in Hrvati, kteri še niste pri nobenem društvu, spadajoče h K. S. K. J. se uljudno vobijo pod zastavo zgoraj obenjenega društva.
Za vsa pojasnila se obrnite na zgoraj imenovane uradnike društva. V slučaju bolezni se mora vsak član tega društva oglasiti pri II. tajniku Josip Gangl, 4728 Plum alley, Pittsburgh, Pa., isti dan ko zboli in ravno tako zopet do ozdravi.

Dr. Martin J. Ivec
Slovenski zdravnik
Physician-Surgeon
Vrhovni zdravnik K. S. K. J.
900 N. Chicago St.
Corner Clay St.,
JOLIET, ILL.
Urad zraven slov. cerkve.
Uradne ure: 10—12; 2—4; 7—8.
Chicago telefon: 4895.
Dom 2192 L.

Izučena slovenska babica
se priporoča slovenskim ženam v La Salle, Ill., in okolici; pomagam tudi slabokrvnim ženam.
KATARINA TRLEP,
24 — 5th St. Telefon št. 452.

Stavbinsko in posojilno društvo 'SLOVENSKI DOM'
Chicago, Ill.
Domače podjetje. Ustanovljeno in inkorporirano po zakonih države Illinois.
Sprejema hranilne uloge in posojuje denar na posestva in na delnice tega društva. Delnice se plačujejo po 25c na teden in vrednost vsake delnice naraste v teku 6 let in 4 mesecev na $100.00 (sto) dolarjev..
Rojaki! Poslužite se tega izbornega načina pri hranjevanju!
Rojaki izven Chicaga! — Pišite za pojasnila!
Louis Duller, predsednik.
Jos. Steblay, tajnik,
1840 W. 23. St
Frank Banich, blagajnik.

Vsem Slovencem in Hrvatom priporočam mojo gostilno
"Hotel Flajnik",
3329 Penn Avenue
v kateri točim vedno sveže PIVO, ŽGANJE, VINO IN RAZ NOVRSTNE DRUGE PIJAČE.
Priporočam se cenjenemu občinstvu v najobilnejši obisk. — Vsi znanci in neznanci vedno dobrodošli!
NA SVIDENJE!
GEO. FLAJNIK, LASTNIK
3329 Penna Ave. Pittsburgh, Pa.

Pošljite sedaj vaš denar v stari kraj brzojavnim potom
Brzojavne pošiljatve so sledeče:
za 100 K. $17 — K. 200 $31 — K. 300 $45 — K. 500 $73.
—S tem so vsi stroški plačani.—
Denar bode izplačan v 5 dneh. Poštna potrdila dospejo že 6. nedeljo.
Za Vaš denar Vam jamčimo.
PRODAJEMO PAROBRODNE LISTKE ZA VSE KRAJE.
Pišite ali zglasite se pri:
INTERNATIONAL EXCHANGE BANK
1334 W. 18th St.,
CHICAGO, ILLINOIS.
(Mednarodna menilnična banka)

JOSIP PERKO
SLOVENSKA GOSTILNA
2236 S. WOOD STR. CHICAGO, ILLINOIS.
Telefon Canal 298
Se priporoča rojakom Slovencem za obilen poset.
"Dobra postrežba in dobra pijača", to je moje geslo.

Li veš?
Li veš za prostor NEMANICH MARTINA, v Chicagu tam na 22. cesti? Gostilna znana in prodaja vina. Le tam najbolje boš dobil za jesti. Za žejo pivo dobro se prileže. Prižgeš če zraven fino si "cigaro". Želodček človek si lahko priveže s požirkom žgane kapljice za "baro".
Martin Nemanich
slovenski gostilničar, 1900 W. 22. St., vogal So. Lincoln St., Chicago.

Važno naznanilo
za podporna društva, trgovce in podjetnike ter sploh vse Slovence.

Znano je nam, da imajo razna podporna društva več denarja naloženega na različnih bankah, ali pa na zemljiških uknjižbah, (mortageges), kar jim žal donaša primeroma le **malo obresti, morda samo po 2½ ali 3%?**

Ta denar bi imela podporna društva, trgovci in drugi lahko **bolje in tudi varno** naložen, ki bi jim donašal **OD 5%, 5½% DO 6% OBRESTI.** Denar bi bil naložen tako varno, da je **vsaka izguba izključena.** To bi se doseglo z nakupom bondov **električnih in plinarnih podjetij, šolskih, municipalnih, okrajnih in državnih BONDOV ali OBVEZNIC,** ki so istotako varne kot bi bil denar naložen v banki. **Te bonde se lahko vsak čas proda ali zamenja za gotov denar. Obresti se dobiva vsakega pol leta s posebnimi kuponi v vsaki banki. Tvrdka**

ELSTON & CO.,
39 So. La Salle St., Chicago, Ill.

je ena izmed dobro znanih tvrdk, ki trguje z bondi in obveznicami. Mi smo prodali zadnji čas K. S. K. Jednoti že za več kakor $100.000.00 raznih bondov in obveznic z visoko donašajočimi obrestmi; ti bondi so tako sigurni, kakor gotov denar. Vsled tega se priporočamo toplo tudi društvenim uradnikom, osobito blagajnikom, ter tudi posameznikom, ki imajo denar naložen na nizke obresti, da se obrnite na nas za pojasnila pri nakupu bondov. Mi Vam bomo priporočili in preskrbeli bonde najboljše vrste, **kar bo v vašo lastno korist.** Pišite nam za pojasnila v slovenskem, ali angleškem jeziku, nakar Vam bomo dali takoj zastonj potrebne informacije.

Bonde se kupi lahko že od $100.— naprej.

Priporočamo se s spoštovanjem

ELSTON & CO.,
39 So. La Salle St., Chicago, Ill.